

ĽADOVEŇ-JAHODNÍKY-TOMČANY: Jahodníky - príjemné sídlisko, no stále je čo zlepšiť

STRED: Mali by sa odstrániť viaceré dlhy voči historickému centru

PODHÁJ-STRÁNE: Martinské hole sa intenzívne chystajú na lyžiarov

SEVER: Bezpečnosť na Jilemnického ul., problémom aj pošta

KOŠÚTY: Ako je na tom ZŠ s MŠ na Hurbanovej ul. v súčasnosti?

ZÁTURČIE: O križovatke, „Veľkom jarku“ a neporiadku na sídlisku

PRIEKOPA: Kritizovaný cintorín by sa mal dočkať zásadnejšej premeny

MARTIN KALNICKÝ ako prvý verejne oznámil kandidatúru na post primátora mesta Martin

„Budem viesť konštruktívnu a nekonfliktnú kampaň, s programom pre sebavedomé a hrdé mesto Martin“

Päťdesiatpäť rokov od smrti významného martinského sociológa, filozofa a redaktora Nezabudnutý Peter Gula

Všestranný vedec, odborný publicista, pedagóg a redaktor Peter Gula sa narodil 28. júna 1914 v Červeníku. Maturoval na gymnáziu v Trnave, v rokoch 1933 – 1939 študoval na Filozofickej fakulte UK v Bratislave, kde získal titul PhDr.

Profesionálnu dráhu

začal v Krajinskom ústave pre voľbu povolania v Bratislave. Vzápätí pracoval v Geografickom (Sociografickom) ústave Slovenskej akadémie vied a umení v Bratislave, v rokoch 1946 – 1950 bol tajomníkom Sociologického odboru Matice slovenskej v Martine a redaktorom jeho Sociologického zborníka (išlo o náš prvý sociologický časopis), neskôr redaktorom periodika Veda. Postupne sa zaradil medzi uznávaných odborníkov, a to dokonca vo viacerých disciplínach – sociológia, filozofia, logika, psychológia. Pod vplyvom Antona Štefánka sa v rámci vedeckej činnosti zamerlal na sociológiu národa (osobitne

slovensko-maďarských vzťahov), sociológiu politických javov a sociológiu vedy a poznania. Venoval sa tiež výskumu dejín sociológie. Kľúčové štúdie publikoval najmä vo Filozofickom a Sociologickom zborníku MS, ktoré vychádzali v Martine.

Dôležité je v tejto súvislosti uviesť, že vďaka Alexandrovi Hirnerovi a jeho erudovaným kolegom, medzi ktorých patril aj Peter Gula, vzniklo v Martine v druhej polovici 40. rokov

centrum slovenskej sociológie.

Odborné a popularizačné texty uverejňoval Gula v časopisoch Slovensko, Ľudovýchova, Matičné čítanie, Osvetová práca, Čitateľ, Veda ľudu... Od roku 1952 bol redaktorom zdravotníckych časopisov vo Vydavateľstve Osveta v Martine. Súčasne s osobnosťami vedeckého života udržiaval blízke priateľské kontakty aj so známymi výtvarníkmi a spisovateľmi (M.

A. Bazovský, M. Benka, F. Hečko a iní).

Peter Gula zomrel v Martine pred päťdesiatimi piatimi rokmi (9.

mája 1966), pochovaný je na Národnom cintoríne.

**Autor: (pc),
foto: rodinný archív PG**

MHD? Sme v očakávaní

Michal Beňadik

Nová MHD sa novým Dopravným podnikom mesta Martin sa rodili najprv so zdĺhavou a ostro kritizovanou prípravou a potom v závere v stresovom tempe a s určitou mierou improvizácie, resp. s rizikovými či odloženými úlohami (depo, čerpacie stanice). Ťažko hľadať príklad podobne investične náročného projektu, ktorý by nebol dlhodobo pripravovaný špecializovanou inštitúciou. Necelý mesiac pred štartom novej MHD s novým, vlastným mestským dopravným podnikom, sme ako v 9. mesiaci tehotenstva ... – mesto urobilo (skoro) všetko, čo bolo treba, no „pôrod“ je aj tak očakávaný s napätím a s rizikami. Jedno, ale zásadné, sa podarilo v novembri prekonať – a síce uzavretie zmlúv so susedným mestom a obcami (Vrútky, Bystrička, Lipovec a Turč. Kľačany). Partneri odmietli riziko znášania strát

martinského dopravcu a v hre bola aj alternatíva s VUC-kou. Napokon boli zmluvy podpísané na približne doterajšej úrovni, na pevné sumy, a obce (ich občania) dokonca zrejme niečo získajú: nové vedenie spojov, resp. ich predĺženie a dopravné karty, ktoré zafinancujú mestský/obecné rozpočty. Napriek tomu všetko napätie zo strany partnerov Martina nezmizlo a načas ho prekrylo očakávanie. Ako potvrdil pre MN starosta Lipovca Jozef Mada, partneri boli pod veľkým tlakom a napr. Lipovčania pravdepodobne aj niečo stratia – v časech mimo špičky a cez víkendy budú musieť na niektorých smeroch prestupovať, pretože spoje im budú končiť vo Vrútkach. Dávnejšie problémy v Banskobystrickom kraji či vo Zvolene, ale aj čerstvé v Bratislavskom kraji navodzujú skôr opatrnosť pri rozbehu takých komplikovaných projektov, ako je mestská či prímestská doprava. Aj gestor tejto témy vo vedení mesta viceprimátor R. Kollár formuloval pre médiá niektoré odpovede veľmi diplomaticky

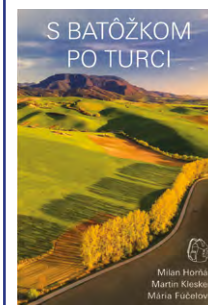
(napr. o rokovaniach so SAD či o riešení prechodu vodičov zo SAD do DPMM). Na verejnosť prenikli dokonca informácie o podnetoch na Inšpektorát práce od niektorých zamestnancov SAD a potenciálne DPMM. No na priamu otázku MESTSKÝCH NMJOVÍN nám Inšpektorát práce tieto informácie nepotvrdil.

Tak či onak, zodpovední nebudú mať pokojné sviatky... Problém MHD v Martine narastal niekoľko volebných období a z opakovane sklamaných očakávaní občanov je teraz veľa nervozity. Príprava ju nezmenšila; ba naopak. Kritici hovoria o nezvládnutí celého projektu a varujú pred obmedzením služieb MHD, prinajmenšom v prvých mesiacoch.

Dúfajme, že Nový rok neprinesie občanom zbytočný a škodlivý rachot ohňostrojev, ale skôr úľavu. I keď len podmienenú – pretože konečný účet mnohomiliónového projektu bude známy až o rok, po zhodnotení prínosov a strát, a po ďalších rokoch, po dobudovaní celej infraštruktúry.

Autor: M. Beňadik

Vyhodnotenie súťaže – S batôžkom po Turci

Ako sme očakávali, novembrová čitateľská súťaž ku knižnému sprievodcovi M. Horňáka, M. Fúcelovej a M. Kleskáňu S batôžkom po Turci vyvo-

lala záujem.

Otázka: *Pri ktorej obci sa nachádzajú Teplické serpentíny?*

– nenarobila fanúšikom turistiky a poznávania žiadne problémy a do redakcie prišli len správne odpovede. Z nich sme vyžrebovali troch výhercov: Lýdia Mojíková, Jitka Beňadiková a Marta Hrušková. Výhercom blahoželáme, knihy si môžu vyzdvihnúť v Penzióne Ľadoveň na Michaelliho ul.

(ik)

MARTIN POTREBUJE ZMENU**UCHÁDZAM SA
O VAŠU DÔVERU**

Vážené Martinčanky, vážení Martinčania, prihovám sa vám v predvianočnom čase, kedy zvykne bilancovať a plánovať. Prežili sme neľahký rok, a preto verím, že ten ďalší bude o niečo lepší a krajší.

Záleží mi na našom meste, tu žijem a chcem žiť aj naďalej. Mám Martin rád a mnohými formami sa snažím o jeho rozvoj, či v komunálnej politike, ale aj v oblasti športu, školstva a kultúry. Aktívne tiež pracujem pre mládež, seniorov a zaujímam sa aj o oblasť medzinárodných vzťahov mesta.

Vo svojich snahách som ako poslanec narazil na určité limity. **Preto som sa po dlhšej úvahe rozhodol kandidovať na post primátora nášho mesta v budúročných komunálnych voľbách.**

Poznám názory mnohých Martinčanov. Je mnoho vecí, ktoré treba zmeniť. A ja ich meniť chcem! Nemôžeme si

už dovoliť strácať čas. Mrhať energiou a potenciálom Martina. **Za najdôležitejšie považujem obnovenie tolerancie, komunikácie a spolupráce pre rozvoj mesta.**

Mrzí ma aktuálna atmosféra, kedy sa z oponenta stáva verejný nepriateľ. V lokálnej politike sa treba vrátiť k prístupu ako v rodine či v podnikaní: rozhoduje spoločné dielo, konečný efekt. V prípade mesta je ním záujem na zlepšení života občanov.

Budem viesť pozitívnu, nekonfliktnú a konštruktívnu kampaň. Zároveň však budem kritický k veciam, ktoré si kritiku zaslúžia a ktoré by som osobne robil inak.

V priebehu mesiaca január predstavím základné piliere môjho volebného programu. Ešte skôr, ako ho predstavím, sa však rád oboznámim aj s Vašimi podnetmi, pretože chcem našu budúcnosť tvoriť spoločne s vami.

Som si plne vedomý, že práca primátora je mimoriadne zodpovedná. Je veľmi náročná na nasadenie, vytrvalosť, a manažérske schopnosti. No tak šport, ako aj podnikanie a rodina ma naučili, že zodpovedný prístup vedie k výsledkom.

Chcel by som, aby Martinčania opäť nadobudli pocit hrdosti na svoje mesto, pretože aj to je úloha primátora: budovať potenciál a sebavedomie mesta a jeho obyvateľov.

Pozývam k spolupráci všetkých, ktorí majú naše mesto radi a záleží im na ňom. Každý z nás môže urobiť Martin krajším a lepším mestom. Mestom, na ktoré budeme právom hrdí a bude sa nám v ňom dobre žiť.

*Vaše podnety a pripomienky rád zapracujem do svojho programu. **Kontaktujte ma na:***

Facebook: Martin Kalnický – Náš primátor

Email: primatormartina@gmail.com

Mobil: 0949 012 341

Mgr. Martin Kalnický

Osobnosti

Teodor Šebo-Martinský

Hudobný skladateľ, redaktor (* 23. 10. 1911, Nitra – † 5. 8. 1980, Bratislava) Výchovoval v rokoch 1922 - 1930 na gymnáziách v Banskej Bystrici a Leviciach, 1930 - 1931 kompozíciu na nemeckej hudobnej akadémii v Prahe, 1932 - 1936 na Hudobnej a dramatickej akadémii pre Slovensko v Bratislave. Po štúdiách pôsobil v Bratislave - ako tajomník Hudobnej komory, 1941 - 1944 ako technický úradník spoločnosti Bosch, 1944 - 1946 v Slov. elektrárnach, 1947 - 1948 ako vedúci podniku Journal, 1948 - 1949 vedúci propagačného oddelenia Ústredného národného výboru, 1949 - 1952 vedúci kultúrno-propagačného odd. a redaktor závodného časopisu Priemstav, 1952 - 1961 vedúci redakcie zahraničnej hudby Čs. rozhlasu, 1961 - 1971 vedúci gramoredakcie Supraphonu. Od študentských čias sa zaoberal úpravami ľudových piesní a skladaním zábavných melódií, bol jedným z prvých slovenských skladateľov tanečnej a estrádnej hudby. Na prelome 30. a 40. rokov 20. storočia sa prihlásil popri tradičných formách k swingovému štýlu, súčasne tvoril aj v oblasti tradičných foriem tanečnej hudby (tango, valčík, polka). V 50. rokoch skomponoval niekoľko skladieb s tzv. socialistickou budovateľskou tematikou, v 60. rokoch skladal aj šansóny. Zakladateľský význam má jeho muzikálová tvorba, bol autorom muzikálov Kormorán odchádza zajtra (1966), Chlestaskov (1973), Ohnivák (1978). Tanečné skladby skladal na vlastné texty, spolupracoval aj s inými textármi (J. Caban, J. Turan, B. Kramosil), komponoval o.i. pre M. Oláryovú, N. Blahovú, Z. Lonskú, F. Krištofa-Veselého, zúčastňoval sa na súťažiach - napr. na Bratislavskej lýre (1969, 1970), Výberte si pesničku (1970) ai., mnohé jeho skladby vyšli na gramoplatniach. Bol i autorom scénickej hudby pre rozhlas a divadlo.

Zdroj: Lexikón osobností Martina, foto: archív MB

Jahodníky

Sídlisko v meste – tak možno charakterizovať Jahodníky. Rozdeľuje ho dopravná tepna a zdá sa, že je tu všetko pre život. No vždy je čo zlepšovať – tak to vyzerá aj očami oslovených občanov.

Zora Urbanová: - Som tu u dcéry, im sa tu dobre býva. Mesto je blízko, takže idú aj pešo. Ja som predtým Jahodníky nepoznala, myslela som si, že je tu len pár domov. Veľmi sa mi páčia tie parkové úpravy, „predzáhradky“ pri bytovkách, čo si ľudia sami urobili a udržiavajú. Myslím si, že tomuto sídlisku nič také nechýba, aj deti majú dosť preliezok. Ja bývam v meste pod SNK a čo sa tohto týka, tam je to katastrofa. Chodníky tam nie sú, cestu máme už dlho doničenú a nikoho to netrápi... Predtým som bývala v Košútoch, a to je „geto“. Nikdy som netušila, že Jahodníky sú takéto, bola som prekvapená, aké je to milé sídlisko.

Jozef Karak: - Čo mi v Jahodníkoch chýba? Chodník od garáží popod schodište na Ľadovniansky kopec a okolo mojej firmy.

Od roku 2014 to poslanci sľubujú. Všetka voda mi ide do firmy, z kopca aj od garáží. Vraj, rýchlo si to ohradíte, budeme robiť chodník - a nič. Je pravda, že porobili v Jahodníkoch iné veci, ale toto už bolo viackrát zamerané, aj nakreslené. Pred voľbami nasľubovali... Mňa to mrzí, keby som ja takto robil vo firme ako úradníci a politici, je so mnou zle. Možno zo štyri roky je obnovená časť schodišťa na Ľadoveň, ale keďže sa to v zime silno solí, už sa betón začína rozpadávať. A čo ma ešte hnevá, je parkovanie áut pri panelákoch. Niektorým dal vodičský ešte asi Husák, to mi hlava neberie, ako parkujú - niektorí až pri dverách paneláka, druhí krížom-krážom, hasiči alebo záchranka sa sem nedostanú... Takí sme my ľudia. Keby urobili čiary - koľko by sa áut zmestilo! Aj kontajnery zaberajú priestor. Nie je pravda, že s tým mesto nič neurobí,

Parkovanie je problém.

že na vine sú len vodiči - ved' tam stačí dať značku zákaz vjazdu.

Dana Špániková: - Býva sa nám tu dobre, máme všetko blízko. Len čo nám chýba, keby sa nám lepšie starali o čistotu a údržbu priestranstiev, lebo sa nám zdá, že sme v tom na poslednom mieste v Martine. Ja bývam v paneláku, my sa staráme (i keď by sa mohli aj viacerí), máme pred domom záhradku, sadíme, hrabeme listie, narobíme kopy - a nemá to kto prísť odviezť. Sneh odhŕňame - nemá to kto prísť zobrať. Stromy opíľujeme a konáre potom ležia na kope pol roka. Už nám dva roky sľubujú, že tie dva vyschnuté smreký spília, - a stále ich tam máme. Boli sme aj na stretnutí s pánom primátorom, bolo nám sľúbené, že v októbri t.r. budú tie stromy odstránené. Ale nie sú. V Jahodníkoch musia spadnúť stromy, aby ich prišli zobrať, ako tie borovice pri ceste. Ale nemôžeme len kritizovať, sme aktívni, keď sa nesvieti, zavoláme na úrad a ochotná pani nám to zabezpečí, na druhý deň prídu a je to v poriadku. No poslanci - sľuby sa sľubujú... Očakávame trošku viac, keď sa my staráme. Predvlni sme volali policajtov asi 16 krát.

Milena Romanová: - Bývanie je tu dobré, pre mňa vyhovujúce, od cesty ruch nepočujem, deti v škôlke ma nevyrušujú.

Obchody - s tými je to biednejšie, ale na väčšie nákupy musíme do centra. Teraz je to trochu horšie s autobusmi, lebo sú obmedzené spoje, dúfam, že sa to po novom roku zlepší. Predtým som bývala pod amfíkom, tam bolo všetko poruke, len čo bolo zlé - akcie v amfiteátri; ruch, autá, hluk.

Ing. Ivan Lohinský: - Bývam tu v starých Jahodníkoch už niekoľko rokov. Ja som rodený Martinčan, som zvyknutý,

že neďaleko je nemocnica, Stále chodia okolo sanitky, ale človek si zvykne. Áut je tu trochu viac, ale dá sa to. Ja si myslím, že tu je fajn bývanie - pošta, obchody, keď potrebujem niečo iné, Martin nie je taký veľký, 15 min chôdze, človek aspoň na sebe popracuje ☺. Musím povedať, že som privítal chodník, trvalo to dlhšie, ale konečne je povrch urobený. Keby som si mal vybrať jednu vec, čo by sa mala urobiť, bolo by to námestie, ale ešte možno skôr to Vajanského námestie než toto pri galérii. Čo sa zelene týka, vidíte - kúsok odtiaľto sa stavajú bytovky, zas bude tej zelene menej. No Martin nie je zas až taký „betónový“ ako iné mestá. A každý môže niečo urobiť. Z našej firmy - Nissan - už roky-rokúce chodíme so zamestnancami a zákazníkmi každý rok niekam a posadíme stovky stromčekov. Ja by som z Martina neodišiel, Martin je Martin. ☺

Autor a foto: M. Beňadik

Schody na Ľadoveň začínajú „odchádzať“.

Práve sa deje v mestskej časti Stred

Peter Buocik

Parkovisko pri ZUŠ, Mudroňova ulica, Hviezdoslavov park, vybudovanie obslužnej komunikácie zo západnej strany pešej zóny, Robotnícka ulica, detské ihriská – doplnenie a rekonštrukcia, rekonštrukcia chodníkov, rekonštrukcia kina Moskva, budovanie parkovacích miest a chodníkov v rámci obytných zón, čistota a poriadok v centre mesta, Námestie SNP.

Toto sú okrem mnohých ďalších témy v mestskej časti Stred, ktorým sa venujeme a na ktorých s kolegami pracujeme.

Top prioritami našej mestskej časti sú už spomínané:

Parkovisko za ZUŠ na Mudroňovej ulici, rekonštrukcia Hviezdoslavovho parku, rekonštrukcia Mudroňovej ulice, doplnenie zelene na pešej zóne a vybudovanie obslužnej komunikácie s parkovacími miestami zo západnej strany pešej zóny.

Parkovisko za ZUŠ

Aktuálne je už v štádiu realizácie. Teší nás to, keďže služobne "starší" kolegovia sa snažili o tento projekt už v predchádzajúcom období. Konečne budú môcť rodičia a žiaci z celého mesta a okolia kultúrne parkovať. A navyše tam bude dostatok parkovacích miest, keďže nové parkovisko bude mať cca dvojnásobnú kapacitu oproti tomu aktuálnemu. Na základe našej dohody a spolupráce s útvaram hlavného architekta je v štádiu spracovania aj štúdia "zelenej" oddychovej zóny hneď v susedstve parkoviska.

Rekonštrukcia parku...

...P. Országha Hviezdoslava - venujem sa jej od nástupu do pozície poslanca v spolupráci s ÚHAM. Cieľom je dotvoriť a zmodernizovať toto "zelené srdce" mesta, aby tu občania našli "svoju" oddychovú zónu. Svetlo sveta by mala uzrieť nová pochôdzna fontána, aby bola bezpečná aj pre tých najmenších a mohli v nej v lete nájsť osvieženie, pričom bude zachovaný jeden z prvkov aktuálnej fontány, aby sme prepojili pôvodné s tým novým.

Parkovisko za ZUŠ zlepšuje podmienky parkovania v tejto štvrti.

Detské ihrisko je v pláne rozšíriť a doplniť modernými hracími prvkami.

Zeleň v parku, najmä dreviny určite ešte doplníme tam, kde chýbajú. Farby a vône do parku prinesú kvetinné/trvalkové záhony navrhnuté tak, aby kvitli počas celého vegetačného obdobia.

Mobiliár bude zjednotený a počet lavičiek navýšený v rámci celej plochy parku. Určite sa uvažuje aj o rekonštrukcii osvetlenia, možno pribudne stánok s drobným občerstvením, sociálne zariadenia atď.

Všetko závisí či a v akom objeme získame prostriedky zo zdrojov EÚ. Je už spracovaný projekt (oddelenie projektového manažmentu a cykloturistiky, konkrétne jeho vedúca pani Bobrovská). Čaká sa len na výzvu, ktorá by mala byť vyhlásená v najbližšom období. Rozhodli sme sa čerpať prostriedky tam, kde je šanca ich získať, keďže v mestskom rozpočte by to aktuálne nebolo možné. Radi by sme už budúci rok začali s realizáciou.

Týmto istým spôsobom má byť zrekonštruovaná aj celá

Mudroňova ulica

Na základe projektovej štúdie, ktorej predchádzalo niekoľko stretnutí poslancov, úradníkov a projektantov, sme sa rozhodli vyčleniť z rozpočtu mestskej časti Stred čiastku potrebnú pre realizačný projekt a takisto „skúsiť šťastie“ v rámci niektoej z výziev EÚ.

Návrh celej ulice je doplnený nielen novými drevinami, ale aj okrasnými trvalkovými záhonmi, hrádzicami farbami. Všetko odeté do modernej technológie vodozadržných opatrení, ktoré zabezpečia dostatok vlhky pre samotnú flóru, ale aj výrazne eliminujú odtok dažďovej vody do verejnej kanalizácie.

Doplnenie zelene

v pešej zóne je téma, na ktorú nás naviedli svojimi podnetmi aj samotní občania. Počas horúcich letných dní nie je na pešej zóne dostatok oddychových miest, ktoré poskytujú tieň. Na svete je návrh, ktorý ale aktuálne potrebujeme schváliť Pamiatkovým úradom. Možno vás to prekvapilo, ako aj mňa. Dreviny boli špeciálne navrhnuté tak, aby poskytli dostatok tieňa. Ide pritom o dreviny stredného vzrastu, ale s rozložitou korunou. Čiže poskytnú dostatočnú snečnú clonu a zároveň nebudú zakrývať výhľad na historické budovy centra mesta. Ďalej bolo súčasťou návrhu doplnenie kvetinovej výsadby v časti okolo Milénia. Ale všetko je ešte otvorené a uvidíme, v akej forme sa napokon podarí daný projekt zrealizovať.

Aktuálny návrh je dosadiť dreviny a trvalkové záhony v jestvujúcich zelených páschoch, čiže tam je podložie vhodné na umiestnenie zelene. Práve s problémami sme sa stretli divadlom, kde je priestor bez zelene. Okrem podlažia nám dosadbu znemožnili aj inžinierske siete.

Prosím všetkých o trpezlivosť, keďže nastavené procesy a byrokracia a navyše komplikujúca sa Covid situácia spomaľujú našu snahu.

Na záver chcem poďakovať všetkým občanom, ktorí si nájdu čas a kontaktujú nás so svojimi postrehmi, podnetmi a nápadi. Aktuálne mám v mailovej komunikácii niekoľko. A týmto chcem posmeliť ostatných, ktorí váhajú, aby sa ozvali. Takisto veľmi pekne ďakujem kolegovi z mestskej časti Stred a najmä zamestnancom mestského úradu, ktorí nám výrazne pomáhajú v spoločnej snahe o zlepšenie života v našom meste.

Autor: Peter Buocik, poslanec za MČ Stred, pripravil a foto: (bk)

Osobnosti

Alexander Lilge

Polygraf, manažér, verejný činiteľ (* 3. 4. 1943 Martin –) Ocenený ako Čestný občan Martina (2007). Narodil sa v národnej orientovanej rodine bankového úradníka. Jeho prapraprátryko Ján Ivan Lilge bol popredným organizátorom národného povstania 1848 - 49 v Martine, Jozef Lilge bol jeho kapitánom a veliteľom turč. dobrovoľníckeho zboru, neskôr funkcionárom Maticy. Martinskí Lilgovci figurujú najmä v 19. storočí ako poprední predstavitelia farbiarstva, hlavne modrotlačce. Jeho otec Alexander Lilge bol zapisovateľom zakladajúceho valného zhromaždenia Neografie z 21. apríla 1943, ako námestný riaditeľ Martinskej sporiteľne, člen finančnej komisie MS aj spoluzakladateľ Neografie a člen jej dozornej rady. A. Lilge v r. 1957 - 60 zmaturoval na martinskom gymnáziu, na Odbornom učilišti polygrafickom v Prahe sa vyučil za litografa a v r. 1962 - 67 študoval na Vysokej škole polygrafickej v Moskve. Celý život pôsobil iba v Neografii. Najskôr ako technolog, potom majster, vedúci prevádzky, vedúci výroby, 1973 - 85 ako riaditeľ závodu Neografia, 1985 - 89 výrobný-obchodný námestník podniku TSNP, 1989 - 93 ako riaditeľ a od 1994 ako generálny riaditeľ Neografie, a. s., v Martine. V odbornom zmysle sa Alexander Lilge venoval najmä teórii a praxi farebného offsetu, ktorého je celoslovenským priekopníkom, ako aj teórii a praxi moderného riadenia v polygrafii. V r. 1990 - 92 bol historicky prvým prezidentom Zväzu polygrafie na Slovensku a neskôr členom jeho výkonného výboru. Bol viaceré obdobia poslancom Mestského zastupiteľstva v Martine a zástupcom primátora, i poslancom Žilinského samosprávneho kraja. V posledných rokoch významne prispel ako predseda O. Z. Štadión k postaveniu atletického štadióna na Baranovej. V r. 2003 ocenený i cenou primátora Martina.

Zdroj: myturiec.sme.sk, foto: archív mesta

Osobnosti

Katarína Adamicová

Lekárka, pedagogička, verejná činiteľka (* 23. 5. 1953 Žilina –). Ocenená ako Čestný občan mesta Martin za celoživotné dielo v oblasti medicíny, vzdelávania a charity (2021). Absolvovala Lekársku fakultu UP v Olomouci (1977), od r. 1977 pracuje na Jesseniovej LF UK v Martine, je zástupkyňou prednostu Ústavu patologickej anatómie JLF UK a MFN pre pedagogickú činnosť. Mimoriadna profesúra 2003, riadna profesúra 2009 – prvá profesorka patológie a súdneho lekárstva na Slovensku, profesorka patológie LF OU od 2020. Je autorkou 821 vedeckých prác (do júna 2021), vyše 650 prednášok doma i v zahraničí, spolupracuje s domácimi a zahraničnými vedeckými a odbornými časopismi a s komisiou VEGA i s celoslovenskými a regionálnymi periodikami. Už 44 rokov sa venuje pedagogickej činnosti, je členka Garančných skupín pre udeľovanie titulu docent a profesor na JLF UK a Garančnej skupiny pre akreditované odbory lekárskeho štúdia na JLF UK, predsedníčka resp. členka skúšobných komisií štátnych skúšok na JLF UK. Prednáša i na LF Ostravskej Univerzity (2020). Pracuje v regionálnej SLS a SLK, je členkou Akademického senátu JLF UK v Martine i LF UK v Bratislave a členkou Dozorného orgánu UNM. Absolvovala rad študijných pobytov v Prahe, Košiciach, V. Británii a USA. Poslankyňa mesta Martin (1990-2014) a VÚC v Žiline. Predsedníčka HOSPICE, o. z. v Martine a Hospice-EDU, o. z. Iniciátorka udeľovania ceny Martinský dobrovoľník. Je držiteľkou mnohých ocenení, o. i. bola zaradená v Oxfordskej encyklopédii (2015), Cena mesta Martin 2015, Cena Eleny Maróthy Šoltésovej, Živena, 2020. Bola členkou čs. reprezentačného družstva juniorov, niekoľkonásobná čs. a slovenská majsterka v plávaní s plutvami, v Poznani (1969) 3. na svete v plutvovom plávaní, o. i. absolventka 13 maratónov a spoluzakladateľka triatlonovej tradície na Slovensku.

Zdroj: archív KA, dennikn.sk,
foto: T. Hrivnák

O semaforoch, meračoch rýchlosti a pošte na Severe

O semaforoch na Jilemnického ul. sa hovorí už dlhšie, ale doteraz tam na križovatkách nie sú. Plynulosť a priepustnosť dopravy je jedna vec, bezpečnosť chodcov druhá – a dôležitejšia.

BEZPEČNOSŤ

„Od začiatku, ako som sa stal poslancom, je jednou z mojich priorit riešenie dopravnej infraštruktúry. Je to dlhodobý problém, ktorý tlačíme pred sebou, a nikto si nechce priznať, že už včera bolo neskoro. Rastie nám počet aut, klesá nám využívanie hromadnej dopravy. A tieto zmeny nereflaktujeme do rozvoja nášho mesta a koncepcie dopravy. Ani netreba nič nové vymýšľať, stačí aktualizovať a zrealizovať projekty, ktoré sú už dávno na papieri. Sever rozdeľuje štvorprúdová cesta, hlavná tepna nášho mesta, ktorá je už dlhodobo preťažená, z čoho vyplýva, že aj nebezpečná. Obyvatelia, pracujúci občania, rodičia detí a študenti, ktorí ráno a v popoludňajších hodinách najviac využívajú mestské komunikácie, vedia, o čom hovorím. Aj preto som veľmi rád, že sa nám podarilo presadiť a odsúhlasiť prípravu projektovej dokumentácie východného mestského okruhu, aspoň v časti od Košút po Sklabinskú ul. (HBM Pharmu). Veľa obyvateľov je trochu vystrašených, ale treba dodať, že ide o klasickú mestskú komunikáciu, s jedným pruhom každým smerom, paralelnou cyklotrasou a povolenou rýchlosťou 50 km/h (plánovaná tranzitná rýchlostná cesta R3 je úplne iný projekt a v inej časti územia). Práve toto riešenie by výrazne pomohlo odľahčiť Jilemnického, Mudroňovu, Hviezdoslavovu a Sklabinskú ul., čím by sa zlepšila aj bezpečnosť na cestách v našom meste. Ale späť k Jilemnického ul. V prvom rade si treba uvedomiť, že cesta je vo vlastníctve Slovenskej správy ciest, nie mesta Martin. A teda všetky

Semaforey na križovatkách na Severe nenájdete. Foto: ICh

zmeny a investície musí realizovať SSC. A taktiež ich musia aj financovať, pretože naše mesto, aj keby chcelo, tak to z zákona nemôže. Je viacero riešení, ako zvýšiť bezpečnosť na našej hlavnej tepne. Pridať jeden semafor, semaforey na každom prechode či križovatke, videl som riešenie s kruhovými objazdami na križovatke Martimex, Východná, Severná, Košútska. Dokonca aj variant s jedným jazdným pruhom. Každopádne to, ktoré riešenie je to najlepšie pre bezpečnosť, ale aj pre plynulosť cestnej dopravy a záchranné zložky, by mali spracovať odborníci s príslušným vzdelaním po komplexnej štúdiu. Tak, aby to bolo koncepčné riešenie pre dopravu v celom meste,“ hovorí pre MN predseda VMČ Sever Jozef Krištoffy.

RADAR

Keby bol na kritických miestach Jilemnického ul. v prevádzke radarové informatívne merače rýchlosti (v oboch smeroch), ktoré by upozorňovali vodičov áut, aby spomalili, mohlo by to trochu pomôcť, nie? „Boli by aspoň nejakým prínosom k bezpečnosti na cestách. Na Jilemnického ul. sa aj uskutočnili rekonštrukčné práce na informatívnom merači rýchlosti, ale zatiaľ sa ho nepodarilo opätovne sfunkčnúť. Otázne je, či takýto radar

v konečnom dôsledku elimine aj cestných „pirátov“ a „pretekárov“, ktorí si tu počas noci robia svoje „preteky“. Myslím si, že pokiaľ tam nebude umiestnený reálny stacionárny radar, tak tento cieľ nedosiahneme,“ pokračuje pre MN J. Krištoffy.

POŠTA

Pobočka pošty na Severe funguje v nevyhovujúcich priestoroch, pritom slúži nielen pre obyvateľov MC Sever, ale aj Košút, čo je dosť veľa ľudí. MN sa spýtali J. Krištoffyho, či poslanci môžu v tomto smere niečo iniciovať, aby zlepšili podmienky pre návštevníkov tejto pobočky?

„Ako obyvateľ Severu chodievam taktiež na našu poštu a musím úprimne povedať, že sa hanbím za to, ako táto inštitúcia v 21. storočí vyzerá. Je to hrôza. Ako poslanci sme viackrát oslovili Slovenskú poštu o rekonštrukciu prevádzky, dokonca sme im našli aj alternatívny priestor s väčšou plochou. Bohužiaľ, Slovenská pošta je akciová spoločnosť so 100% účasťou štátu a my, mestskí poslanci, nemáme ani ten najmenší dosah na jej rozhodovací proces. Vždy sme dostali zamietavé stanoviská. Pošta má skôr stratégiu rušenia pobočiek ako skvalitňovanie služieb pre občanov.“

Autor: (ICh)

Radarový informatívny merač rýchlosti na Severe je nefunkčný. Foto: ICh

Občania sú nespokojní s pobočkou pošty na Severe. Foto: ICh

Čo čaká Martinské hole – a ich fanúšikov?

Keď (a kým) sú Hole biele, je v Martine zima. No zima ešte nemusí byť synonymom lyžovačky. Všetci zainteresovaní s napätím očakávajú vývoj pandemických opatrení, aby tohtoročná lyžiarska sezóna nekopírovala vlaňajšiu: keď bola lyžovačka na Holiach jeden jediný deň: 31. decembra... Preto ťažko hovoriť aj o porovnaní automobilovej a parkovacej zát'aže, o vývoji ubytovacej kapacity (ktorá bola vlani na úrovni cca 600 osôb/deň), o doprave návštevníkov nahor i nadol v súvislosti so stavom a kapacitou cesty i o riešení odvozu komunálneho odpadu z Holí. Sústredíme sa tu najmä na základnú prevádzku a ponuku lyžiarskej verejnosti. Na otázky MESTSKÝCH NOVÍN odpovedá Ing. Juraj Balucha, manažér strediska Winter Park Martinky.

Ako je lyžiarske stredisko na Martinských holiach pripravené na lyžiarsku sezónu, kedy sa odštartuje?

- Stredisko je na zimnú sezónu pripravené vďaka stálemu tímu profesionálov, na začiatok sezóny sa už všetci tešíme. Štart predpokladáme

po Vianociach, závisí iba od počasia, keďže lyžujeme na prírodnom snehu.

Čo nové čaká návštevníkov oproti minulej sezóne priamo v stredisku?

- Napriek rôznym opatreniam počítame s plnou prevádzkou strediska. Návštevníci sa môžu tešiť na všetky zjazdovky, vleky, sedačkovú lanovku aj prevádzku après-ski baru či reštaurácie Nová ponorka. Rodiny s deťmi zabaví náš maskot Veveříčka, pripravená bude požičovňa a servis lyží aj lyžiarska škola.

Neuralgickým bodom je dlhodobá doprava na Hole - zmenilo sa niečo k lepšiemu s cestou, došlo k jej rozšíreniu, zriadeniu vyhýbacích stanovišť, v parkovaní na Holiach či v organizácii dopravy nahor a nadol?

- Cesta na Martinské hole má svoj prevádzkový režim po celý rok rovnaký – je uvedený aj na dopravnej značke na začiatku cesty na kolónii Hviezda. V jednoduchosti ide o režim jazdy smerom hore v doobedných hodinách a poobede smerom nadol. V zime však naša služba vykonáva pri dolnej rampe

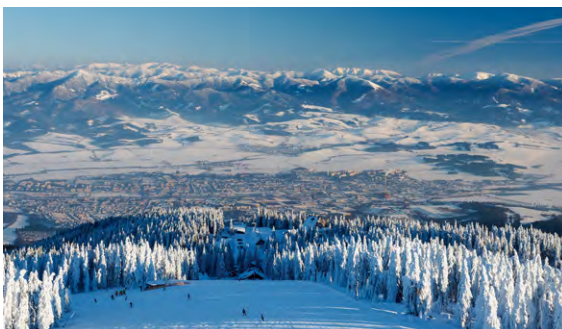
reguláciu dopravy, poskytujeme službu nasadzovania snehových reťazí, pričom štandardné rozmery máme k dispozícii aj na predaj. Lyžiarske stredisko nie je majiteľom cesty na Martinské hole, až na krátky úsek v jej závere. Náš servis spočíva v prevádzke parkovísk počas lyžiarskej sezóny a snehovej údržbe na tejto komunikácii, vďaka čomu sa návštevníci môžu komfortne dopraviť do strediska.

Pripravilo lyžiarske stredisko nejaký „darček“ pre návštevníkov Holí - napr. v príprave bežeckých tratí, v podmienkach pre rodiny s malými deťmi alebo iný?

- Bežecké trate v prevádzke stredisko nemá z dôvodu nepriaznivých poveternostných podmienok na hrebeni. Turisti, bežkári či skialpinisti môžu naše stredisko a svahy využívať bezplatne, samozrejme v rámci dodržiavania zásad prevádzkového poriadku a bezpečnosti pohybu na zjazdovkách. Pre rodiny s deťmi máme k dispozícii detský vlek s lyžiarskou školou, pripravujeme aj detský program, ktorý čaká našich návštevníkov počas víkendov.

Autor: (en),

foto: Winter Park Martinky, a. s.

Osobnosti

Jozef Uhrík

Manažér, verejný činiteľ, pedagóg (* 1. 5. 1939 Horné Obdokovce, okr. Topoľčany –). Vyštudoval Strojnícku fakultu SVŠT v Bratislave, kde neskôr absolvoval aj externú aspirantúru. Začínal v Dubnici ako technický projektant v r. 1960, neskôr vedúci výroby a technický námestník. Od r. 1973 prešiel do združenia ZŤS v Martine ako 1. námestník gen. riaditeľa L. Luhového, v r. 1986 - 89 bol gen. riaditeľom VHJ ZŤS s 23 zložkami po celej ČSSR a 85 000 pracovníkmi. Spolu so spolupracovníkmi dosiahli významnú modernizáciu výrobných štruktúr, organizácie práce a integrácie VHJ, ktorá sa stala najúspešnejšou v Československu. V r. 1989 - 90 pôsobil ako 1. námestník federálneho ministra hutníctva, strojárstva a elektrotechniky. Nasledujúce dva roky bol splnomocnencom vlády SR pre rozvoj automobilového priemyslu a konverziu zbrojárskeho priemyslu. Po príchode Volkswagenu na Slovensko v roku 1991 bol obchodno-ekonomickým riaditeľom a hovorcom jeho predstavenstva. Predstavenstvo Volkswagen Slovakia viedol v r. 2002 - 2005. Bol i prezidentom a čestným prezidentom Združenia automobilového priemyslu SR, prezidentom Zväzu priemyslu SR, viceprezidentom Republikovej únie zamestnávateľov. Pôsobil aj v Rade vlády pre vedu a výskum, v akreditačnej komisii pri vláde SR, vo vedeckých a správnych radách viacerých univerzít. V r. 2007 bol ocenený za celoživotný prínos pri presadzovaní myšlienok kvality a budovaní systémov manažérstva kvality, za špičkové manažérske schopnosti. Rozhodujúcou mierou sa pričínal o príchod Volkswagenu na Slovensko a vybudovanie závodu VW v Martine, aj o rozvoj Martina. Nositeľ Radu Ľ. Štúra I. tr., ceny primátora Martina a v roku 2021 ceny mesta Martin. V r. 2004 mu udelila TU v Košiciach čestný doktorát, v r. 2008 - hosťujúci profesor STU.

Zdroj: osobnosti.sk, tuke.sk, mtf.stuba.sk, foto: Trend – M. Štrauch

Osobnosti

Alexander Velitš

Poľnohospodár, manažér (7. 1. 1943, Turč. Ďur, zomrel 18. 4. 2019) Čestný občan Martina (2016) in memoriam za celoživotné dielo a rozvoj ekologického poľnohospodárstva v Turci. Detstvo prežil Alexander Velitš len niekoľko kilometrov od Martina – v Lehotke pri Rakove, kde jeho rodičia vlastnili pozemky a hospodársky dvor. Krátko po maturite na Gymnáziu v Turčianskych Tepliciach začali spolu s manželkou Zitkou pracovať na poľnohospodárskom družstve v Turčianskom Jasene. Čas po nežnej revolúcii mu však priniesol životnú zmenu. V roku 1991 im družstvo v Rakove vyčlenilo 40 ha poľnohospodárskej pôdy a odovzdalo do užívania zdevastovaný hospodársky dvor. Vtedy si predsvazal vytvoriť rodinnú farmu. Orientujú sa na chov hovädzieho dobytku a ošípaných, ale aj hydiny. Postupne prenajímali a dokupovali ďalšiu pôdu, na ktorej dorábajú krmoviny a slúžila aj ako pasienky. Už pri zakladaní farmy ich prekvapili rozbohy pôdy, ktoré dávali predpoklady pre pestovanie BIO produkcie, v ktorej veľmi úspešne pokračujú dodnes, a všetky ich výrobky, krmoviny aj ďalšie plodiny nesú prívlastok BIO. Skúsenosti pána A. Velitša dnes zúročuje celá jeho rodina. Dnes pracujú na rodinnej farme a zveľaďujú ju jeho deti a vnuci. Vďaka svojmu veľkému srdcu dal príležitosť na prácu a slušný život aj ľuďom zo sociálne slabších vrstiev. A. Velitš bol celý život vzorom pre ostatných poľnohospodárov a už pri zakladaní rodinnej farmy ako prvý presadzoval myšlienku ekologického poľnohospodárstva. V roku 2015 ho SPPK ocenila čestným uznaním Turčiansky naj poľnohospodár za celoživotný prínos pre rozvoj poľnohospodárstva v Turci. O jeho obetavosti, ochote a chuti pomáhať svedčí aj viacero ďakovných listov, ktoré mu boli udelené za pomoc a podporu pri organizovaní rôznych kultúrno-spoločenských akcií v jednotlivých obciach Turca.

Zdroj: Mesto Martin, foto: archív M. B.

Ako je na tom Hurbanka v súčasnosti?

Čo bolo najťažšie pre vás po zvolení do funkcie, čo všetko ste museli urobiť, aby sa situácia na škole upokojila, a aké kroky ste urobili, aby sa poškodený imidž Hurbanky po kauze ohľadne prvého výberového konania na riaditeľa a toho, čo potom nasledovalo, podarilo napraviť? – boli prvé otázky, ktoré MN položili súčasnej riaditeľke ZŠ s MŠ na Hurbanovej ul. č. 27 Mgr. Renáte Mračkovej.

„Návrat do školy po nástupe do funkcie bol pre mňa veľmi zvláštny.

Vrátila som sa síce do známeho prostredia, ale nič už nebolo ako predtým. Na škole vznikla skupinka učiteľov, ktorá stáť s danou situáciou nesúhlasila, a na druhej strane boli učители, ktorí boli až veľmi odhodlaní pracovať. Do všetkého vstupovala pandémia. Pár novoprijatých učiteľov, ktorí sa nechceli vzdať miesta, hoci neodučili na škole takmer nič, riešili situáciu práceneschopnosťou. Moja zastupujúca predchodkyňa mala veľmi zložitú situáciu, riešila nadstav, ktorý bol spôsobený narychlo prijatými zamestnancami bez skúšobnej doby a ktorí sa rozhodli robiť škole problémy, či už podaniami na inšpektorát práce alebo súdmi. Do toho prebiehala neukončená kontrola kontrolórov mesta (37 sťažností zväčša od dvoch ľudí). Našu prácu zahľcovali „infozákony“, ktorých škola od odvolania pani riaditeľky dodnes riešila 243, pričom takmer všetky pochádzali od dvoch ľudí. Množstvo kontrol, ktoré na škole prebiehali alebo prebiehajú na základe rôznych podaní, nám prácu komplikovali. Popri tomto všetkom som sa snažila ukončiť školský rok a pripravovať začiatok nového. Hneď na začiatku môjho nástupu sme dávali do poriadku počítačové siete, riešili zatekanie strechy nad MŠ, vytopenie dvoch poschodí, prenájom plavárne, bufetu, stránku školy. Pripravili sme teambuilding na zocelenie kolektívu. Bolo treba riešiť organizačnú štruktúru školy, nakoľko škola mala piatich zástupcov. Vedenie školy sa dohodlo, že učiteľov nebudeme zaťažovať všetkými týmito problémami a pokúsime sa im vytvoriť dobrú atmosféru. Chceli sme učiteľov chrániť, čo sa aj stalo, lebo väčšina problémov sa za steny kancelárie nedostala. Veď, keď bude učiteľ pracovať s radosťou,

Riaditeľka Mgr. R. Mračková.
Foto: archív

budú šťastní aj žiaci. Myslím, že sa nám to podarilo a atmosféra na škole je opäť tvorivá. Konečne stretávam na chodbe vysmiatych kolegov, ktorí chcú na sebe pracovať a vrátiť škole opäť stratený imidž.“

V akom stave sú súdne spory?

„Škola má k dnešnému dňu sedem súdnych sporov. Pracovnoprávných je šesť a jeden obchodný. Všetky súdy ešte prebiehajú. Jeden pracovnoprávny súdny spor bol ukončený dohodou.“

Spôsobila spomínaná kauza menší záujem rodičov prihlásiť svoje deti na Hurbanku?

„Po kauze, ktorá školu zasiahla, bolo veľa rodičov neistých. Pociťovali sme to nižším záujmom o 1. ročník v predchádzajúcom školskom roku. Postupne sa však záujem o školu opäť vracia do normálu.“

Do čoho v ostatnom období škola investovala, čo sa zlepšilo z hľadiska podmienok na výučbu pre žiakov a ako sú na tom škôlkári?

„Aj keď sme patrili k najlepšie vybaveným školám v meste, postupne sa snažíme vymieňať zastaralú počítačovú techniku. Vymenili sme učebňu PC, server; zrýchlili sme internet. Postupne obmieňame notebooky pre učiteľov, aby mohli skvalitniť dištančnú výučbu. Dokúpili sme interaktívne tabule, ktoré sú v každej triede. Na škole sme vybudovali oddychové centrum s knižnicou a relaxačný kútik pre športovcov.“

Postupne sa v základnej i materskej škole zrekonštruovali toalety. Pri rekonštrukcii toaliet v MŠ nám pomohol zriaďovateľ, a tak nám zostalo obnoviť už len jedno poschodie. V MŠ sa prerábali vstupy, natierali sme a opravovali preliezky, maľovali sme triedy. Postupne obmieňame a dopĺňame pomôcky na výučbu nielen v základnej, ale aj materskej škole.“

Aké rozvojové projekty sa snažíte zrealizovať?

„Škola sa snaží ziskávať finančné prostriedky hlavne z rôznych projektov. Zapojili sme sa do modernizácie jedálne, kde sme získali prostriedky na zakúpenie multifunkčného robota. Z výziev, ktoré vypísalo ministerstvo školstva, sme sa zapojili do týchto: Spolu múdrejší, Letná škola, Školský digitálny koordinátor, Podpora DPŠ a RŠ.“

Na doplnenie školskej knižnice nám pomohla výzva Čítame radi. Pomôcky pre žiakov so športovým zameraním (orientačný beh), sme mohli kúpiť vďaka projektu Nadácie Kia. Hurbanka je už druhý rok zapojená do projektu „Pomáhajúce profesie v edukácii detí a žiakov“, vďaka ktorému môžeme mať v škole tretieho špeciálneho pedagóga, troch asistentov a sociálneho pedagóga.“

Ako napreduje spolupráca s Fomatom a čo bude s ihriskom a čo bude s umelou trávou pri škole, ktoré by si vyžadovalo rekonštrukciu?

„Spolupráca s Fomatom je na veľmi dobrej úrovni. Snažíme sa vytvoriť dobré podmienky pre športovú prípravu žiakov so zameraním na futbal. V škole sme začali aj s druhým športom, ktorým je orientačný beh. Spoluprácu medzi školou, Fomatom a klubom orientačného behu má na starosti športový koordinátor. Či už pre športovú prípravu, ale aj na tréningový proces potrebujeme zabezpečiť výmenu umelej trávy ihriska, ktoré je v zlom stave. Keďže je to vysoká investícia, budeme pri realizácii potrebovať pomoc zriaďovateľa. Škola sa snaží získať finančné prostriedky na rekonštrukciu ihriska zapojením sa do výziev a projektov, ktoré sú na rekonštrukciu športovísk určené, nakoľko z vlastných zdrojov to nedokážeme zvládnuť.“

Autor: (Fch)

„Nevytopí nás podobne ako v júli 1999?“

Nebezpečná križovatka ulíc so „zrkadielkom“. Foto: pt

Dnes by som chcel opäť upriamiť pozornosť čitateľov na pár postrehov z mojich potuliek po našom krásnom sídlisku Záturčie.

KRIŽOVATKA

Zložitá situácia je v križovatke ulíc Záturčianska a Kalinčiaková. Ak idete autom po Záturčianskej ul. v smere od Tulipu a chcete pokračovať v jazde na Kalinčiakovu ul., tak až do poslednej chvíle nevidíte, či do ostrej zákruty nejde po hlavnej ceste v protismere zo smeru od Domu kultúry Záturčie nejaké

auto, alebo niekto na motocykli (prípadne bicykli). Neprehľadnosť sa na tomto mieste starého Záturčia s rodinnými domami ešte zvýši v prípade nepriaznivého počasia, za zníženej viditeľnosti vplyvom poveternostných podmienok, alebo keď vás zapadajúce slnko takmer oslepí. V tejto križovatke je síce umiestnené zrkadlo, avšak malé, nevidieť tam prakticky nič, čo nie je dobrá prevencia proti potenciálnemu riziku nehody. Ešteže zo smeru od kaštieľa dali v lete 2019 dopravnú značku Stop (ale až po tom, ako došlo k zrážke cyklistu s osobným autom), lebo dovtedy to bolo ešte nebezpečnejšie. Navyše, v lokalite Nový Martin sa vo veľkom realizuje individuálna bytová výstavba, s čím súvisí aj postupne sa zahusťujúca premávka v tejto križovatke. Nie som síce dopravný inžinier, ale mesto Martin takého, pokiaľ viem, má. Myslím si, že by bolo namieste, aby sa danej veci povenoval.

„VEĽKÝ JAROK“

Vieme dobre, že cez Záturčie je vybudovaný odvodňovací kanál, ktorý sa volá „Veľký jarok“ a ústí do rieky Turiec. Tento kanál má slúžiť na zber, ako aj odvedenie zrážkovej

vody z lúk nad Záturčím do rieky Turiec a tým predchádzať zaplaveniu sídliska v prípade privalového dažďa. Všimol som si, že už dlhšiu dobu nebol kanál vyčistený, z jeho koryta nebol vybratý nános a zarastá náletovou burinou. Bude v prípade nejakého silného dažďa plniť svoju funkciu? Odvedie zrážkovú vodu mimo sídliska? Nevytopí nás podobne ako v júli 1999? Pamätáte si to? Potom si určite pamätáte aj to, že tento kanál bol dakedy pravidelne čistený.

NEPORIADOK

Nie po prvý raz chcem upozorniť na neporiadok v Záturčí. Množia sa nám skládky odpadu mimo smetných nádob. Niektoré (napr. kopa haraburdia pod schodiskom pešieho plata) sú bez povšimnutia dokonca niekoľko mesiacov. Zjavne tu niečo zlyhalo. Absentuje tu osobný kontakt niekoho kompetentného s problematikou na ulici. A napriek tomu, že to tak byť nemá, musíme znášať nie celkom príjemný pohľad na ulice nášho sídliska.

Autor: Peter Tóroš (poslanec za Záturčie v rokoch 2006 – 2018)

Most ponad odvodňovací kanál. Foto: pt

Nevyčistený „Veľký jarok“. Foto: pt

Zdeformované zábradlie a chodník pri kanáli. Foto: lch

Skládky odpadu na sídlisku mimo smetných nádob. Foto: pt

Kopa haraburdia pod schodiskom pešieho plata. Foto: pt

Osobnosti

Tibor Bogdan

Herec (* 15. 12. 1919, Vrútky – † 22. 9. 2000, Martin) Vlastným menom Teodor, hrať začal už ako dieťa vo Vrútkach. Vo Vrútkach sa vyučil za drevomodelára a pracoval do r. 1943 v železničných dielňach. Do r. 1949 sa živil ako robotník a ochotník v Považských strojárňach. Hral v Divadle pracujúcich v Pov. Bystrici (1949 – 1950), žilinskom Krajskom divadle pracujúcich (1950 – 1951) a krátko v r. 1951 aj v Divadle čs. armády v Trenčíne. Nakoniec bol až do dôchodku členom činohry Divadla Slovenského národného povstania v Martine (1951 – 1989), hoci skúšal aj v Slov. národnom divadle a na Novej scéne. I po odchode na dôchodok hosťoval v DSNP (1985 – 1991) i v Mestskom divadle v Žiline (1993). Ako kmeňový herec bol Tibor Bogdan bol veľmi vyťažovaný, bol výborným hercom komediálnych postáv, ktorým dodával prvky grotesky i tragiky. Jeho herectvo výrazných komediálnych tónov sa uplatnilo v mnohých veseloherných postavách: Pán z Chudobíc (Ján Chalupka: Kocúrko), Aristid Král' (Peter Zvon: Tanec nad plačom), Baltazár Slivka (Ivan Stodola: Čaj u pána senátora), Gejza Galiba (Ján Solovič: Žobrácke dobrodružstvo). Jeho herecký register sa obohacoval o polohy tragikomické a neskôr aj tragigroteskné. Zahral si aj v 45 filmoch, prvým bol slovenský film režiséra Jána Lacku Statočný zlodej (1958) podľa predlohy Ivana Stodolu Jožko Púčík a jeho kariéra. Ďalej hral napr. vo filmoch Skalní v ošajde (režia – J. Lacko), Niet inej cesty (J. Zachar), Dolina a Keby som mal dievča (Š. Uher), Súkromná vojna (M. Hollý), Zrelá mladosť (M. Ťapák), Nevera po Slovensky ai. Uplatnil sa aj v televíznych zábavných programoch a v rozhlase i dabingu. Bol držiteľom vyznamenania Za zásluhy o výstavbu (1968) a titulu zaslúžilý umelec (1979), v r. 1997 bol ocenený cenou primátora mesta Martin.

Zdroj: csfd.cz, MY-Turčianske noviny

Osobnosti

Ľudmila Reichlová

Učiteľka, etnografka, osvetová pracovníčka (* 12. 9. 1904, Martin – † 27. 2. 1983, Martin) Bola dcérou Samuela a Anny Kuchárikovcov (prvý úradujúci pokladník Martina, neskôr Tatrabanke, člen župného výboru, signatár Deklarácie) a manželkou statkára a podnikateľa Jána Reichla, objaviteľa a autora názvu minerálnej vody Fatra. On navrátil r. 1929 studňu a postavil modernú čerpaciu stanicu i plničku minerálnej vody, ktorú sám viedol.

Ľ. Reichlová študovala na Vyššej škole pre ženské povolania hospodárske v Martine, neskôr na Štátnom ústave učiteľskom ženských odborných škôl v Prahe. Pôsobila ako učiteľka v Opave, neskôr na Odbornej škole pre ženské povolania, a Štátnom ústave pre vzdelávanie učiteliek ženských odborných škôl v Ústave M. R. Štefánika v Martine. Súčasne bola inštruktorkou pre predmety odievania a kreslenie na odborných školách pre ženské povolania a štátnych čípkárskych školách na Slovensku, v rokoch 1950 – 1970 bola vedúcou závodu Fatra v Martine-Záturčí, od r. 1970 na dôchodku.

V práci Náuka o krojoch a vkuse a najmä v príručke Dejiny kroja (obe r. 1941) sa venovala dejinám odievania a slovenským ľudovým krojom, čiastočne v nich podala rozdelenie slovenského ľudového odevu na regióny. Napísala aj učebnicu Náuka o odevných látkach, kde položila základy terminológie v odevníctve. Publikovala v časopise Živena, kde viedla rubriku Móda a vkus. Po roku 1950 sa venovala histórii minerálneho prameňa Fatra.

Zdroj: Lexikón osobností Martina, foto: tamže

Rubriku vedie: Michal Beňadik

Plošne najväčšia mestská časť má svoje problémy, najväčším sú asi chodníky

S dobrým ide aj to horšie

Areál cintorína je mimoriadne rozľahlý, ale bez stromov aj neútulný, neprívetivý.

V žiadnej inej mestskej časti netvorí takú veľkú plochu rodinná zástavba ako v Priekope. A úmerne tomu sú tam aj kilometre chodníkov, ktoré často vyzerajú podľa toho. Naznačuje to aj mini-anketa – ale možno sme sa neopýtali tých „správnych“ a iní by sa možno vyjadrili skôr k zahusťovaniu Priekopy bytovkami, alebo k prejazdu ťažkej nákladnej dopravy cez Priekopu aj do susedných Vrútok, kam je vjazd nákladniakov nad 12 ton zo štátnej cesty I/18 zakázaný. No najnovšie sa začína hovoriť aj o riešení cintorína, aj keď ten je skôr mestský než priekopský.

Preto sme sa spýtali na meste, čo ďalej s cintorínom na kolónii Hviezda. Na ten sa zniesla v poslednom čase spríska kritiky na sociálnych sieťach. Jednak pre nedostatky vo vybavenosti obradnej siene, ale aj kvôli minimálnemu mobiliáru v areáli – ľudom chýbajú stromy, iná zeleň a najmä lavičky. Ale aj s odpadom z cintorína to nie je v poriadku a navyše, cintorín sa nachádza pri ceste na Hole, takže odtiaľ končí odpad aj pri nových polo-podzemných kontajneroch na parkovisku cintorína.

Na otázku MN odpovedá hovorkyňa mesta Martina Zuzana Kalmanová. **Aké sú zámery rozvoja, skvalitnenia služieb na mestskom cintoríne v Priekope na kolónii Hviezda (terénne úpravy, zeleň-výsadba, rekonštrukcia Domu smútku, ozvučenie, sociálne podmienky, mobiliár vonku - lavičky, koše...), umiestnenie kontajnerov na TKO v tesnej blízkosti areálu...?**

- Mesto Martin v blízkej dobe plánuje v areáli cintorína výsadbu zelene, konkrétne je plánovaná výsadba 20 ks lipiek v areáli pohrebiska. Okrem

toho mesto bude zabezpečovať bežnú prevádzkovú a údržbovú činnosť na pohrebiskách a v Dome smútku (kosba, hrabanie, odhňanie snehu, revízie – opravy - výmeny – napr. oprava strechy, výmena okien, výmena vstupných dverí prípadne inštalácia obrazoviek v sále, výmena výhrevných telies v dome smútku, oprava popraskanej fasády prípadne opravy prevádzkových strojov a zariadení). Momentálne neplánujeme zvyšovať počet lavičiek v areáli. V tomto roku sa nám už podarilo zvýšiť počet malých košov na pohrebisku.

Dušan Dropa:

- My sme dostali byty, keď rozširovali ŽOS-ku, ako asanačné byty, bývam tam od roku 1967.

Býva sa tam dobre – máme

tam blízko Lidl i Tesco, zas na druhej strane, je tam samé auto, veľa hluku, výfukové plyny... Nejaké bolo, nejaké bude. V 70-tke už nemá človek nejaké extra plány. Aspoň, že človeka drží tá záhradka, čo mám na kolónii Hviezda. Mnohí to popredali, že už nevládzu – tak načo to mali, práve na starobu to človek potrebuje! Ako vládzem, tak robím. Mám tam aj zeleninku, ale aj holúbky – to je moja pasia. Pretekať už nepretekám, ale do testovačky dávam do Žiliny, tam sa dá i vyhrať! Takže sa prebavím. No tam, kde bývam, pred rokmi zrušili škôlku a teraz sa tam ide stavať. Bola to výborná škôlka, ale potom ten neporiadok a množstvo bezdomovcov, to už bolo horšie. Bicykel ste si nemohli nechať vonku... Teraz to bude zahustené, ja rozumiem, ľudia chcú bývať, ale bude tam menej vzduchu a viac hluku, v skratke. Ale ľudia si zvyknú aj na šibenicu.

Tu na „Kolonke“ je to iné, tu je taký prirodzený spôsob života, taká polo-dedina.

Počul som, že pri kontajneroch pred cintorínom údajne nechávajú odpad aj z Holí. Takým veciam sa dnes asi nedá vyhnúť. Aj my pri záhradkách máme kontajner a takisto nám tam nechávajú odpad z Holí – povedia, že platia mestu takisto, ako my.

Vladimír Mareta:

- Bývam na Ul. O. Plachého vyše 30 rokov, máme to tu také hotové, akurát na chodníky „už nevydalo“. Aj hovorili

z mesta, že financie na to boli, ale sa kdesi minuli... Takže sme v meste, ale chodník nemáme. No býva sa tu dobre, ja som spokojný. Pokiaľ ide o centrum Priekopy a silnú výstavbu bytoviek a problém s parkovaním, zeleňou a vybavenosťou, to ma už tak netlačí, ja som už prastarký, to sa týka hlavne mladých. Len aby nám zdravotie slúžilo..., sme aj s manželkou dvakrát očkovaní, dáme sa aj tretíkrát, tak je to, s tým nič nenarobíme. Ak chcete prežiť, iná možnosť nie je.

Zlatica Kľačánová:

- Urobil sa chodník popri Kratinke, čo ďakujeme pekne. Chodník už bol v dezolátnom stave, tridsať rokov tu bývam

a teraz urobili nový povrch. Mestskú dopravu ja nepoužívam, na to mám aj na cestu do Martina elektrický bicykel. Som rada, že tu dávajú aj tie veľké kontajnery, lebo ľudia nosia niektoré veci kade-tade a hádžu tam aj veci, čo by nemali – stavebný odpad a tak. Raz sa mi stalo, keď čistili chodníky s tým fukárom, že mi všetok neporiadok vymietli do dvora... Na tie chodníky by som poukázala, asi by to teraz malo „gabat“ mesto a mohlo by sa to robiť častejšie. Hoci ja nemám problém – padne, idem a robím, ja som taký človek, musím mať okolo seba poriadok. Aj dvor mám veľký, naplnila som 130 vriec listia! No a teraz neviem, čo s mojím smrekom, cez ktorý mi prechádzajú el. káble...

Autor a foto: M. Beňadik

O čom sa rokovalo na novembrovej schôdzi?

Predposledné zasadnutie mestského zastupiteľstva v tomto roku sa konalo 25. novembra vo veľkej zasadačke Mestského úradu v Martine. Top témou bol rozpočet na rok 2022.

Hneď v úvode schôdze si poslanci odhlasovali, aby bol čas na vystúpenia v rozprave vzhľadom na súčasnú epidemiologickú situáciu skrátený na tri minúty a na faktické poznámky na jednu minútu.

Vzápätí neprešiel návrh poslanca Martina Kalnického (7 poslancov bolo za a 11 sa hlasovania zdržalo), ktorý opätovne ako na predošlých rokovaní zastupiteľstvách navrhol, aby bol do programu zaradený aj bod ohľadne informatívnej správy o aktuálnej situácii v Dopravnom podniku mesta Martin, keďže táto spoločnosť už od 1. januára 2022 má prevádzkovať novú MHD v Martine.

ŠKOLSTVO

Poslanci schválili návrh dodatku č. 7 k VZN č. 116 o určení výšky finančných prostriedkov určených na mzdy a prevádzku na žiaka základnej umeleckej školy, poslucháča jazykovej školy, dieťa materskej školy a dieťa školského zariadenia, zriadených na území mesta Martin.

ÚVER

Členovia MsZ odsúhlasili zámer financovania 1. etapy investičnej akcie „Námestie SNP v Martine“ z úveru vo výške 1 400 000 eur. V rezervnom fonde mesta je na túto investíciu zatiaľ vyčlenená čiastka len 303 500 eur, čo na realizáciu 1. etapy nestačí, preto je potrebné získať ďalšie finančné prostriedky. Projekt by mal byť hotový koncom februára 2022. Celková cena diela sa pohybuje okolo 3 000 000 eur. Avizovaný úver vo výške 1 400 000 eur na opravy chodníkov a ciest, čím sa poslanci zaoberali na októbrom rokovaní MsZ, napokon mesto nezoberie a bude sa to realizovať z rozpočtových zdrojov. V rozpočte na rok 2022 je tak v rámci bežných výdavkov vyčlenených aj 1 400 000 eur na opravy miestnych komunikácií a chodníkov, t. j. pre každú mestskú časť po 200 000 eur.

ROZPOČET

Zastupiteľstvo schválilo vyrovnaný rozpočet mesta Martin na rok 2022

Koncom novembra sa parkovisko pri kasárňach opravovalo, aby mohlo slúžiť pre autobusy DPMM. Foto: ICh

– príjmy a výdavky sú na rovnakej úrovni 46 468 895 eur. Bežné príjmy vo výške 46 231 862 eur, bežné výdavky vo výške 44 634 744 eur, kapitálové príjmy vo výške 229 500 eur a kapitálové výdavky vo výške 270 000 eur, finančné operácie príjmové vo výške 7533 eur a výdavkové vo výške 1 564 151 eur. Poslanci odsúhlasili aj návrh rozpočtu rozpočtovej organizácie Útvor hlavného architekta mesta Martin (350 000 eur) a príspevkových organizácií Kultúrna scéna (200 000 eur) i Správa športových zariadení mesta Martin (868 000 eur).

MsZ ešte zobralo na vedomie viacročný rozpočet Mesta Martin na roky 2022 – 2024.

POZEMOK

Poslanci schválili návrh nadobudnutia nehnuteľného majetku – pozemok v lokalite Pltníky, aby tam v budúcnosti bolo možné pokračovať v rozvoji už existujúceho športového areálu. Vlastníčka pozemku o výmere 2780 m² súhlasí s jeho odpredajom v prospech mesta (cena 80 eur/m², čo predstavuje spolu 222 400 eur).

PARKOVISKO

MsZ zobralo na vedomie informatívnu správu o zámere nadobudnutia nehnuteľností do vlastníctva mesta od spoločnosti C. RENT, s. r. o., pri kasárňach na Podháji. A odporučilo poveriť primátora mesta Martin rokovať s vlastníkom pozemku a predložiť do návrhu rozpočtu na najbližší roz-

počtový rok požiadavku na zabezpečenie finančných zdrojov na odkúpenie nehnuteľností.

Dôvodom je, že nehnuteľnosti sú potrebné najmä ako odstavná plocha a parkovisko pre autobusy Dopravného podniku mesta Martin. Ako bolo uvedené v správe, toto parkovisko, ktoré má od súčasného vlastníka prenajaté DPMM, bude pre mesto v danej lokalite strategicky potrebné aj po tom, ako ho táto spoločnosť opustí.

Kúpna cena vo výške 576 000 eur bola navrhnutá na základe znaleckého posudku.

V rámci tohto bodu prešiel návrh M. Kalnického vyvolať rokovanie s vlastníkom pozemku pri zimnom štadióne (o tom, aký má zámer s touto plochou) ešte predtým, ako bude zastupiteľstvo schvalovať odkúpenie pozemku pri kasárňach.

DOTÁCIE

MsZ podporilo žiadosti o poskytnutie dotácie z rozpočtu mesta Martin v zmysle VZN č. 131 – 4. pilier. A to pre tieto subjekty: Metro (500 eur na Canicross Fatranský Vlčko), Old Boys ZTS Fomat (1000 eur na Ligu majstrov 40+), Plavecký a vodnopólový klub Vrútky (400 eur na zimné majstrovstvá SR kadetiek), Zebra Studio (600 eur na Zebra Night Run), Olympijský klub Turiec (1800 eur na 55. ročník Behu k srdcu SNP a 270 eur na letný kemp pre deti z Martina), TJ Slávia Medik Martin (1950 eur na Žilinskú mestskú basketbalovú ligu), Hokejbalový klub

Medokýš Martin (980 eur na Slovenský pohár – Mamut Cup 2021), 1. Curlingový Club mesta Martin (2500 eur na turnaj Mixed Doubles – WCT Heracles Slovakia).

KONCESIA

Poslanci prerokovali informatívnu správu o možných variantoch zabezpečovania modernizácie a starostlivosti o verejné osvetlenie. Buď pokračovať v rovnakom režime, ako bolo zabezpečené v roku 2021 (mestu Martin sa k 31. decembru 2021 končí zmluva o zabezpečení starostlivosti o údržbu VO, ktorú malo pre roky 2020 - 2021 uzavrieť so spoločnosťou Brantner Fatra), alebo zvoliť koncesionársky spôsob. Napokon to schválili riešiť formou koncesie. Návrh koncesnej zmluvy by sa mal pripraviť do 30. júna 2022.

ĎALŠIE BODY

MsZ hlasovaním zobralo na vedomie informatívnu správu o činnosti a hospodárení Turiec, a. s., za rok 2020, ako aj informatívnu správu o čerpaní eurofondov a mimorozpočtových projektových zdrojov k 31. októbru 2021. Ako vyplýva z predloženého materiálu, mestu boli v roku 2021 schválené žiadosti v celkovom objeme 1 136 000 eur. Poslanci ešte zobrali na vedomie vzdanie sa členstva Jána Vrba v komisii dopravy (k 15. novembru 2021). Návrh poslanca Stanislava Thomku, aby sa členom tejto komisie stal M. Kalnický, nezískal podporu väčšiny zastupiteľstva.

RÔZNE

V bode rôzne otvoril poslanec M. Kalnický tému novej MHD. Ako podotkol, taká vysoká investícia, ktorá bude mať taký obrovský dopad na rozpočet mesta Martin, by si zaslúžila, aby bola zaradená ako samostatný bod v programe schôdze a aby sa o nej viedla diskusia. Tiež pripomenul to, že ako sa bude hospodáriť v DPMM, akú správu predloží táto spoločnosť po svojom ročnom hospodárení, to sa Martinčania dozvedia až po komunálnych voľbách 2022.

Ako dodal, Martinčania potrebujú informácie, aby sa mohli priebežne vyjadrovať na túto tému. Vyzval vedenie mesta na väčšiu otvorenosť v tomto smere.

Autor: Ľubomír Chochula

Nová rubrika MESTSKÝCH NOVÍN – Cyklopotulky po Martine

Je čo vidieť a objavovať

Históriu a stavebnému vývoju nášho mesta – Martina – sa venujeme už viac ako štvrté storočie. Po úspešných kalendároch, knižných publikáciách o Martine a napokon aj Diskurovaniach by som chcel svoje vedomosti zúročiť v ďalšom zaujímavom projekte. V spolupráci s partnermi (Mestské noviny, Martin Kalnický, Penzión Ľadoveň) budeme môcť históriu Martina záujemcom ukázať netradične zo sedadla bicykla. Predstavujeme vám nový projekt *Cyklopotulky po Martine*.

Igor Dobrovolný

I. Architektúra 1931 – 1950

V novom seriáli „*Cyklopotulky po našom meste*“ vám postupne predstavíme 7 tematických cyklotrás v našom meste a desiatky zaujímavých zastavení. Prvou predstavenou trasou bude „Architektúra 1931 - 1950“, pričom si v jednotlivých zastaveniach ukážeme stavebný vývoj mesta v danom období. Východiskom bude vždy Penzión Ľadoveň, miesto s krásnymi výhľadmi na Veľkú a časť Malej Fatry. Na bicykloch sa „spustíme“ do mesta, a to k stavbám z roku 1931, kde bude naša prvá zastávka –

Kolónia rodinných domov na Dolumestí.

V roku 1931 v severnej časti mesta Turč. Sv. Martin Združenie stavebníkov vykúpilo pozemky medzi Hlavnou ulicou a ulicou Ambra Pietra. Rozparcelovaním tohto pozemku otvorili nové ulice M. Kukučina, Björnsonova a 30. októbra, v ktorých združenie postavilo 46 rodinných domov. Tieto projektovala a stavebne realizovala martinská stavebná firma Hlavaj - Palkovič - Uličný. Ako bolo v období 1. ČSR zvykom, družstevné byty sa stavali so štátnou zárukou. Pri výstavbe

Bývalá Roľnícka škola (oproti Sokolovni)

Štátna ľudová škola, dnes ZŠ na Ul. P. Mudroňa

Reprezentatívna budova, známa najmä ako sídlo Generálneho riaditeľstva VĽJ ZŠ v Martine na Thurzovej ul.

„Kolónia rodinných domov na Dolumestí“ poskytla pôžičku Mestská sporiteľňa. Výdatnú pomoc poskytol aj vtedajší starosta Ján Fraňo. Rodinné domy boli určené pre martinských remeselníkov, robotníkov, železničiar-ských pracovníkov a úradníkov. Na tú dobu išlo o veľmi moderné bývanie navyše postavené z kvalitných materiálov. Že šlo naozaj o moderné bývanie, dokazovalo aj vnútorné vybavenie. Každý dom mal samostatnú kúpeľňu, záchod, komoru, pivnicu a rozsiahlu kuchyňu.

Táto štvrt' rodinných domov patrila svojho času medzi najkrajšie časti mesta. Jednotný ráz tejto kolónie bol neskôr narušený asanáciou časti domov.

Opustíme Dolumestie a cyklistickou cestou sa vyberieme na

Memorandové námestie.

Tu je niekoľko zaujímavých stavieb, napokon, týmto miestom „kráčali“ dejiny. Zameriame sa na budovu evanjelickej fary, ktorá bude našou druhou zastávkou. Tá bola daná do užívania evanjelickej cirkvi v r. 1932.

Nová fara je postavená na mieste starej fary, ktorá bola postavená v r. 1786, pamätala memorandové udalosti v r. 1861. Asanovaná bola v r. 1931. Ako väčšinu stavieb za 1. ČSR v Turč. Sv. Martine, aj túto projektovala a stavala martinská stavebná firma Hlavaj - Palkovič - Uličný. Na severnej strane farskej budovy je reliéf Memorandum 1861 od akad. sochára Jána Koniarka. V r. 1932 ešte zostaneme. Od r. 1929 mohli Martinčania sledovať stavebný ruch na Martinskej terase, kde postupne vyrastala nová budova Slovenského národného múzea. Z Memorandového námestia sa teda vyberieme Ul. V. Paulínyho - Tótha na Martinskú terasu. II. budova SNM bola dohotovená v r. 1932 a je neodmysliteľnou dominantou nielen „Slovenskej akropoly“ ale aj celého mesta.

O novej budove múzea sa rokovalo na zasadnutí Muzeálnej slovenskej spoločnosti 13. decembra 1927. Návrhy, kde by mohla stáť nová budova, boli viaceré - napr. v záhradách J. Gašparíka a dr. Vanču (kde je dnes pošta), do úvahy pripadal aj pozemok oproti Matici slovenskej (kde je dnes Poliklinika I.). Napokon vykúpili pozemky na Martinskej terase a už 19. augusta 1929 sa konala slávnosť polozenia základného kameňa. Stavebná komisia vyberala z 36 došlých projektov a poverila vypracovaním konečných stavebných plánov arch. Milana M. Harminca z Bratislavy. Stavebné práce boli verejnou súťažou zadané firme Hlavaj - Palkovič - Uličný. V záhrade múzea bola založená botanická záhrada, ktorú navrhol záhradný architekt Vaněk. Za pozornosť stojí reprezentačné schodisko z kresaného travertínu pred budovou múzea, ktoré financovalo mesto Turč. Sv. Martin.

Od SNM si opäť zašliapeme na Dolumestie, ale krátko sa zastavíme pri budove Živeny. Tú začali stavať rovnako ako múzeum v r. 1929, stavbu dohotovili v r. 1932 a do užívania odovzdali 2. februára 1933. Pozemok pod stavbu sociálno - zdravotného domu darovalo mesto ženskému spolku Živena. Sociálny dom stál na križovatke vtedy ešte len plánovanej Legionárskej ulice (dnes Ul. P. Országha - Hviezdoslava) a Ul. V. Paulínyho - Tótha. Projektantom bol architekt Jan Pacl. Stavebné práce zis-

kal verejnou súťažou stavitel' Mikuláš Štefanec z Lipt. Sv. Mikuláša.

Po tejto krátkej zastávke sa dostaneme už na spomínané Dolumestie a do r. 1933. Oproti budove Sokolovne bola postavená Roľnícka škola. Aj pri stavbe Roľníckej školy zohralo svoju úlohu mesto. To vykúpilo pozemky od Ulice 30. októbra až po záturečiansky chotár a darovalo ich Slovenskej krajine na stavbu Roľníckej školy. Projekt vyhotovil architekt František Krupka a stavebné práce robila firma Hlavaj - Palkovič - Uličný. V ďalších rokoch boli ku škole pristavané hospodárske budovy. Tieto stavby realizoval martinský stavitel' Eduard Jančarik.

Od Roľníckej školy nás cyklochodník dovedie až do centra, kde si pozrieme dve stavby z r. 1934. Tou prvou bude Židovský dom. Iniciátorom stavby Židovského domu bol zástupca Židovskej obce Ferdinand Fischer. Na prizemí sa nachádzali židovské jatky a obchodné priestory. Na poschodí bola zasadacia sieň s javiskom a miestnosť pre úradovanie Židovskej náboženskej obce. Stavbu projektovala a realizovala firma Hlavaj - Palkovič - Uličný. Vo dvore Židovského domu sa nachádzala židovská škola.

Za druhou stavbou budeme šliapať až na Mudroňovu ulicu. Práve tu začali v r. 1931 so stavbou Štátnej ľudovej školy T. G. Masaryka. Do užívania bola odovzdaná v r. 1934. Aj tu mesto odkúpilo pozemok, tentoraz od ev. cirkvi, a darovalo ho na stavbu modernej školy. Projekt školy vyhotovil architekt Vojtěch Šebor. Škola bola projektovaná s 18 triedami, s odbornými učebňami (napr. kresliarne), telocvičňou, ktorá bola zariadená aj na premietanie filmov, školskou záhradou, bytom pre správcu a pre učiteľa. Na fasáde od Mudroňovej ul. bol nápis Štátna ľudová škola T. G. Masaryka, štátny znak a socha z modranskej keramiky od akad. sochára Fraňa Štefúka. Cyklopotulkou sme sa v tejto I. etape dostali až do r. 1934. Predstavili sme si stavebný vývoj nášho mesta od r. 1931, ako postupne pribúdali budovy - jednak celoslovenského významu ale aj od významných architektov, ktorí v našom meste zanechali nezmazateľnú stopu. Samozrejme, toto je len „ochutnávka“, v sedle bicykla a priamo v meste toho môžeme zažiť podstatne viac.

**Autor: Igor Dobrovolný,
foto: archív pohľadníc autora**

Prvý slovenský film a Vrútky

Ako súvisia Vrútky s prvým slovenským filmom Jánošík? Tento rok uplynulo 100 rokov od nakrútenia prvého slovenského filmu Jánošík. Týmto počínom sa slovenská kinematografia zaradila medzi prvých 10 krajín, ktoré natočili celovečerný nemý film. O histórii filmu Jánošík sa už napísalo veľa. Tu sa zameriame na udalosť, ktorá s týmto filmom súvisí a odohrala sa práve vo Vrútkach.

Vrútočan Jozef Chilo v prvom filme o Jánošíkovi.

Za pozornosť stojí výber hercov, ktorí v prvom slovenskom filme hrali. Určite najväčšou hviezdou bol Theodor Pištek, ktorý hral Jánošíka. Theodor

Pištek, familiárne prezývaný Dod'a, patril k veľkým osobnostiam nemého filmu. Za sebou už mal viac ako desiatku filmov, pričom debutoval v roku 1917 vo filme Pražští adamité, ktorý je pre zmenu prvým českým celovečerným filmom. V ére zvukového filmu sa prakticky neobišla žiadna veselohra bez tohto korpulentného chlapíka s dobráckym úsmevom. Z profesionálnych hercov hral vo filme Jánošík ešte Karel Schleichert, ktorý hral Jánošíkovho otca, Jan W. Speerger, ktorý sa

neskôr stal najobsadzovanejším českým hercom vo filme, Jaroslav Vojta, Olga Augustová či Saša Dobrovolná. Tá bola manželkou filmového a diva-

delného herca, režiséra, spisovateľa a prvého stáleho redaktora Rádiojournalu Adolfa Dobrovolného. K týmto profesionálnym českým hercom dostali vo filme priestor aj slovenskí ochotnícki herci. Po boku Theodora Pištěka si zahrala ešte len dvadsaťročná Mária Fábryová z Turč. Sv. Martina, ktorá stvárnila postavu Aničky. K tejto hlavnej úlohe sa dostala úplnou náhodou. Svoju fotografiu z divadelného predstavenia Rozmajrín od Ferka Urbánka poslala strýkovi do USA. Fotografia sa dostala k Jaroslavovi Siakel'ovi. Ten, keď začal pripravovať film o Jánošíkovi, ponúkol rolu Aničky práve Márii Fábryovej. Tým sa stala prvou slovenskou filmovou herečkou, ktorá mala na konte iba tento jeden film. Vo filme si zahral aj otec Márie Jozef Fábry. Patril k významným osobnostiam priemyselného a hospodárskeho života v Turč. Sv. Martine a okrem toho bol aj hercom Slovenského spevokolu. Vo filme si zahral aj Vrútočan Jozef Chilo. (O Chilovi a jeho dome sme písali v knihách Vrútky včera a dnes a Vrútky na dobových fotografiách.) Jozef Chilo stvárnil vo filme pandúra Pištu.

K zaujímavostiam filmu patrilo aj samotné prevedenie. Každá jedna scéna sa točila dvoma kamerami a film vznikol v dvoch strižniach. Tak sa natočila slovenská a americká verzia filmu Jánošík. Keďže bol nedostatok hercov, tak dostali možnosť si zahrať „dvojroly“. V americkej verzii hrala Mária Fábryová okrem Aničky aj

Kino Omnia, kde sa v novembri 1921 uskutočnila predpremiéra filmu Jánošík (objekt bol asanovaný pre stavbu pošty vo Vrútkach).

návštevníčku salaša. Dvojrolo si zahral aj Theodor Pištek či Karel Schleichert. Vo filme účinkovali aj obyvatelia Blatnice a Šútova. Cisárskych vojakov „hrali“ vojaci četníckej posádky z Hornej Štubne a Jednotka dôstojníckej školy so sídlom v Žiline. Premiéra filmu Jánošík sa uskutočnila 25. novembra 1921 v Prahe a v Chicagu 1. decembra 1921. Začiatkom novembra 1921 sa však pre štáb, spolupracovníkov a hercov uskutočnila predpremiéra v kine Omnia na Vrútkach.

Film Jánošík z roku 1921 je od roku 1995 zapísaný do svetového kultúrneho dedičstva UNESCO.

Autor: Igor Dobrovolný, foto: Emil Čálik, archív ID

V čom nemáme pravdu?

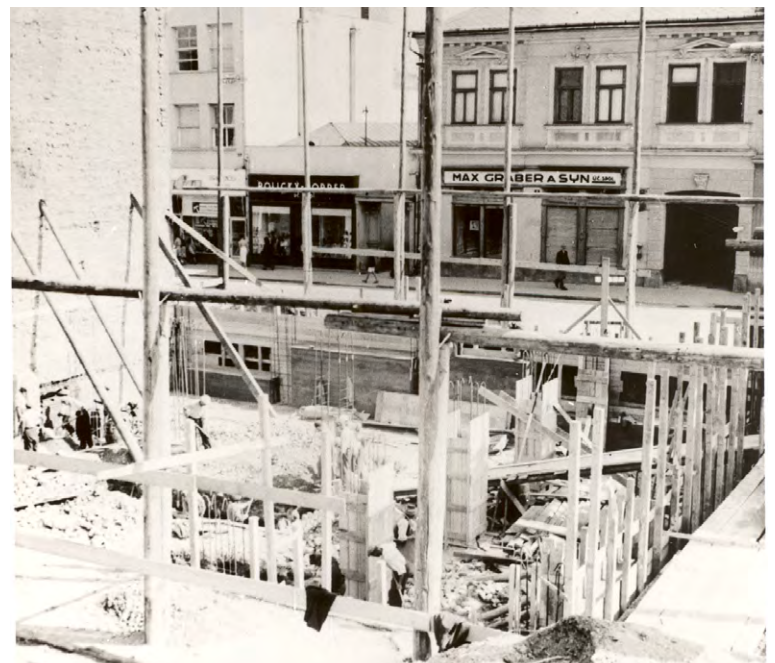
V nasledujúcej rubrike „V čom nemáme pravdu?“ vám postupne predstavíme fotografie Martina aj s popisom. V tých popisoch zámerne uvedieme nesprávne údaje a vašou úlohou bude nájsť chybu resp. chyby. Túto úlohu zvládnú tí „podkuť“ Martinčania, ale aj tí, ktorí mesto poznajú, majú ho radi, zaujímajú sa oň a ani náš „omyl“ ich nevyvedie z rovnováhy. Aj vy k nim patríte?

Máme pre vás prvú fotografiu aj s popisom.

Po asanácii Fischerovského domu na severnej strane námestia sa rozhodla Roľnícka vzájomná pokladnica, že postaví nový moderný bankový dom v štýle funkcionalizmu.

Stavbu projektoval architekt Blažej F. Bulla a stavebné práce vykonala martinská stavebná firma Hlavaj - Palkovič - Uličný. Na fotografii je zachytený pohľad na výstavbu základov a miestnosť pre umiestnenie trezorov. Budova je dodnes dominantou námestia. Pomôžeme vám: na južnom priečelí budovy sa nachádza sgrafitová figurálna výzdoba od akad. maliara Martina Benku - Strieborná niť a Zlatý klas. Ak si myslíte, že ste v texte našli chybu/chyby, tak vám gratulujeme. Opravte nás! Správny text zašlite do redakcie Mestských novín. Na jedného z vás čaká pekný darček.

Autor: (id), foto: Literárny archív SNK

Výstavba budovy RVP na Hlavnom námestí v Martine

Na margo výstavy, ktorá (zrejme) odhalila viac než zainteresovaní plánovali Nielen minulosť, aj budúcnosť je dnes

11 Memorandovo námestie
20. roky vs. 2021

Memorandovo námestie je pamätelným miestom v histórii Slovenska. Na prestavbe pod špičkou grófa evanjelického kresťanstva a evanjelického biskupa a v 7. júne 1945 sa po porobení mesta došlo k závažnému kroku. Memorandum zhotovili slovenskí národní. Žili sa tu slovenskí politici na čele so Štefanom Dávidom, aby podpísali významný dokument – Memorandum národného slovenského národa, v ktorom sa požadovalo zrušenie zvrátených nariadení evanjelického národného slovenského národa v Uhorsku. Na námestí sa došlo nachádza budova fary evanjelického zboru dom a budova z roku 1934, v ktorej bolo umiestnené druhé slovenské národné gymnázium. Je tu tiež zrenovovaná budova Biskupského dvora. Súčasťou námestia je aj evanjelická kaplnka sv. Martina, ktorej bol posvätný prvok vybudovaný Štefanom Dávidom, cisárom Jozefom II.

Minulosť je dnes

Memorandové námestie; či „Memorandovo“?

05 Tatra banka
1923 vs. 2021

10. apríla 1940 sa v Bratislave narodil Martinanarodil Rudolf Krupčík. Ošlehl študoval do Prahy, kde získal inžiniersky diplom a pracoval na výstavbe káňarských železníc. Neskôr v roku 1982 sa vďaka vrátil späť na Slovensko. Usadil sa v Žiline, kde vstúpil do spoločnosti s advokátom Jánom Mlácom. Ich spoločnica viedla v roku 1986 k založeniu Memorandovej banky Tatra v Martine. Krupčík sa stal jej prvým riaditeľom a pod jeho vedením sa zrodila a postupne rozvíjala do celého Slovenska. V roku 1992 bola premenovaná na Tatra banka a v roku 2004 sa banka s najväčším počtom podielníkov v Slovensku. Banská sa aj tak. Organizovala aj športovú kultúru a politický život v časoch, keď po zvrhnutí Matice slovenskej k tomu neboli na Slovensku potrebné inštitúcie. V jej čiarach bola 30. októbra 1918 priprata zmena Matriceho deklarácie.

Tatrabanka - jej hlavné poslanie bolo iné než organizovať kultúrny a spoločenský život

03 Divadlo SNP
1989 vs. 2021

Prvá etapa projektovania budovy, v ktorej vstúpilo dohľadom, kameň, hľad, ale aj rekonštrukcia, bola poslovená na základe návrhu. Budovala sa v rámci káňarskej budovy, ktorá postavená 20. apríla 1988. Následne bola kompletno prekonštruovaná v roku 1992. Význam budovy bol pre mesto nielen v rámci mesta, ale aj v rámci Slovenska. Na jej výstavbu sa podieľali najmä slovenskí architekti. Po zrušení Matice slovenskej sa objavili myšlienky o potrebe postaviť v Martine inštitúciu, ktorá by poskytovala priestor pre slovenskú kultúru a umenie. Vďaka tomu, že sa v roku 1989 otvorila nová budova, bolo možné začať s výstavbou. Na prvom poschodí boli navrhované sily a bytovo-komunálne odlišné priestory, ktoré mali slúžiť ako priestor pre kultúru a umenie. Dňa 1. septembra 1989 prebehla slávnostná otváracia, ktorá sa uskutočnila v rámci 43 rokov. 1. septembra 2021 divadlo oslávilo otváraciu, ktorá sa uskutočnila v rámci 33 rokov. Dňa 1. septembra 2021 divadlo oslávilo otváraciu, ktorá sa uskutočnila v rámci 33 rokov. Dňa 1. septembra 2021 divadlo oslávilo otváraciu, ktorá sa uskutočnila v rámci 33 rokov.

Od kedy slúži budova, ktorú v 50. rokoch prevzala armáda a začiatkom 3. tisícročia prešla generálkou?

Výstava *Minulosť je dnes* v najväčšom nákupnom centre v srdci Martina sa síce skončila, ale jej ohlas a efekt by sa ešte skončil nemusel. Séria fotografických koláž historickú a súčasnej podoby známych miest v Martine síce neprinesla do histórie fotografie v Martine – ktorá je nebývale bohatá a plodná! – také vklady a hodnoty ako napr. nedávna výstava Fotoklubu K. Plicku, no napriek tomu hodno zaznamenať ju. A všimnúť si jej súvislosti.

Najskôr fakty. Výstavu *Minulosť je dnes* pripravila bratislavská agentúra Hiroás so spolupracovníkmi, medzi ktorými autori uvádzajú napr. známeho zberateľa a fotografa a pohľadníka a nadšenca martinskej histórie Igora Dobrovolného, fb stránku Starý Martin a TIK a ako zdroje uvádzajú i knihu Stanislava Muntága *Živý príbeh mesta Martina* a archívy NBS, Pamiatkového ústavu a odd. architektúry HÚ SAV. Autori zvlášť podakovali za podporu aj mestu Martin.

Zaujímavý počín s pochybným prístupom

Podľa jedného zámeru na prestavbu centra Martina sa mohli zachovať okrem r. – k. kostola len budovy Župného domu, možno Sporiteľne, Rolníckej vzájomnej pokladnice a Tatrabanky. Našťastie, zámer neprešiel. Ak vezmeme do úvahy prevratný rozvoj Martina po 2. svetovej vojne a namáhavú, skoro zázračnú záchranu jeho historického centra,

koláže histórie a súčasnosti sú dvakrát poučné. Veď pri troche smoly sme mohli skoro všetko porovnávať od 60. rokov len s panelákmi v celom centre. Už 50 rokov znamená v centre Martina významný vizuálny posun. No ak spoluautori uvádzajú na svojom webe, že „veci treba robiť rýchlo, kvalitne a úprimne“, že chcú vzdelávať, vyvolávať „wow pocity“, „dávať niečo pre radosť a spájať“, treba si položiť pár otázok. O kvalite totiž nesvedčí písať, že Slovenské komorné divadlo sídli v „prístavbe Národného domu“ (keď sídli v Dome), že v roku 1974 „padlo rozhodnutie o zbúraní synagógy“ – v zmysle, že vtedy bola po 99 rokoch asanovaná (keď stála ešte v roku 1979), že hlavné námestie „tvori krížovanku“, že na Sporiteľnu bol prestavaný révajovský hostinec (keď to bol už za prvej republiky hostinec Patsch), že na Ulici Národného domu bola aj prevádzka Štábla (keď tento poetívny živnostník sa volal Stahl), že budovu Rolníckej vzájomnej pokladnice postavila firma Jána Vrány (keď projektantom bol Čech Jan Vrána), že Tatrabanka bola aj organizátorkou kultúrneho života – keď v čase jej vzniku (1886) v Martine pôsobila Živena, Spevokol, časopisy a noviny, krátko nato aj Muzeálna slovenská spoločnosť a po r. 1908 už aj I. Slovenské národné múzeum. Na výstave sa návštevník dozvedel, že námestie nesúce meno *Memorandovo námestie* „a že na tomto námestí pred ev. kostolom, školou a zborovým domom sa konalo Memorandové

zhromaždenie – ibaže dodnes sa tam nachádza budova fary, len iná než na fotografii, a podľa datovania koláže – 20. roky – tam ešte nestál ani Ev. zborový dom... Podľa výstavy už „27. augusta 1944 prešla martinská vojenská posádka na stranu povstalcov“ – hoci 27. augusta ešte nebolo Slovensko okupované a povstanie bolo vyhlásené až 29. augusta. Uvádza sa tam, že v Martine pôsobil o.i. dokonca M. Rázus – ktorý nikdy v Martine nepôsobil. Dozvedeli sme sa, že ZŤS Martin vyrábali aj lode. Atd? Dalo by sa uviesť viacero ďalších príkladov o vzdelávacom poslaní výstavy, o nejednotných charakteristikách objektov a inštitúcií a iných koncepčných i jazykových chýbách.

18 Synagoga
1974 vs. 2021

Tak, ako si kresťania stavali kostoly, tak aj židia si stavali svoje osobitné chrámy v podobe synagóg. Jedna taká vznikla aj v roku 1975 vďaka centru Martina na území bývalého evanjelického kostola. Synagoga vznikla vďaka vplyvu mnohých martinských židov, ktorí sa vracali do domoviny. Napriek transportom zostala v Martine židovská komunita, ktorá prežila najväčšiu holocaustovú masakru. Synagoga vznikla vďaka vplyvu mnohých martinských židov, ktorí sa vracali do domoviny. Napriek transportom zostala v Martine židovská komunita, ktorá prežila najväčšiu holocaustovú masakru. Synagoga vznikla vďaka vplyvu mnohých martinských židov, ktorí sa vracali do domoviny. Napriek transportom zostala v Martine židovská komunita, ktorá prežila najväčšiu holocaustovú masakru.

Jeden zo zlikvidovaných klenotov - nepreskúmanej - martinskej histórie: synagoga

Minulosť nezmeníme, budúcnosť môžeme

No o inom sa žiada hovoriť. O tom, že súkromná aktivita s takým prístupom dostala podporu 1500 eur z verejných zdrojov mesta. Ani „voľne dostupné zdroje“, napr. na sociálnej sieti, nezakladajú právo narábať s nimi autorsky, nebudaj podnikateľsky, bez uvedenia mena autora resp. vlastníka. Nič nezakryje hanbu, že výstavu o premenách mesta – s takými chybami – nám urobili Bratislavčania; a s partnerom, ktorý nezabezpečil odbornosť a rešpekt k autorskému právu. Hanba je to tým viac, že mesto nemá vlastnú odbornú autoritu, ktorá by bola pre podobné výstavy garantom – ak by ich už sama nerobila. Znovu sa ukazuje, ako Martinu chýba jeho mestské múzeum. To je pri mnohých darcoch historických artefaktov požadovaná záruka, že ich dar dostane adresát preferujúci verejný záujem. Mestské múzea zhmotňujú hlboký vzťah k mestu, ktorý stojí na vode bez zachovávanía, spracovávanía a vystavovania pamiatok. Len kvôli neexistencii mestského múzea v Martine mohlo dôjsť k takým javom, ako bolo vyhadzovanie častí pozostalostí do odpadu a ich pálenie či predávanie artefaktov z Martina na burzách po celom Slovensku i v zahraničí. Ak sa to deje i teraz, na to už neobstojí žiadne vysvetlenie. Z tohto ale neviňme autorov výstavy. Myšlienka to bola chvályhodná. Škoda, že realizácia bola, aká bola. Podľa informácie mesta boli ohlasy do 22. 11. len dobré – čo nevyvracia vyššie uvedené. Dôležitejšie je, aby budúcnosť bola iná. **Autor a foto: Michal Beňadik**

01 Fischerov dom
30. roky vs. 2021

Severná časť martinského námestia sídli od roku 1905 do roku 1908 sestery dom obchodníka Ľudvíka Fischera. Keď sa obyvateľi mesta mali zaoberať rôznymi záležitosťami, ktorí boli usilovať o budúce. Práve na jeho menie získal v roku 1902 budovu Hostinec na Kaluži. Po jeho smrti dom odkúpila prevažná inžinierska Rodina v rámci vlastníctva a na jeho mieste postavila firma Hana. Práve v čase hospodárskeho rozmachu dom, podľa projektu architekta Jána Vrány. Neskôr sa v dom nachádzal Turec, potom Pilsobanka a dnes sa nachádza sídlo Úradu školy.

Prelínajú sa nielen architektonické reálne, ale aj časové roviny hostinca „Na kaluži“, Fischerovho domu a RVP.

REALITY AMA, s.r.o.

PONÚKA V CENTRE MESTA NA PREDAJ

3-IZBOVÝ BYT S TERASOU

2-IZBOVÝ BYT S TERASOU

v kompletne zrekonštruovanom bytovom dome so 6 bytovými jednotkami.

V CENE BYTOV JE ZAHRNUTÝ:

- **NEBYTOVÝ PRIESTOR**
vhodný na podnikanie, prípadne na kanceláriu
- **PARKOVISKO**
priamo pri bytovom dome

KONTAKT: +421 949 012 341, stavbamartin@gmail.com

Aj TV?

NET aj TV, moja :)

gaya

www.gaya.sk

„Zažil som zlaté časy martinského hokeja“

Jaroslav Markovič odohral celkovo v kariére už viac ako tisíc zápasov. Foto: I'ch

Markovičovci sú hokejová rodina. V šľapajach svojho otca Jaroslava Markoviča st. (v 70. a 80. rokoch minulého storočia bol v drese Martina postrachom súperovým brankárom) už dlhé roky kráča jeho syn, prezývaný Džajro. MN sa porozprávali s odchovancom martinského hokeja Jaroslavom Markovičom ml., ktorého formou abecedy takto predstavujeme.

A – **AKO:** „Ako som začínal s hokejom? Keďže môj tatko i strýko hrávali hokej, bolo jasné, ktorému športu sa budem venovať. Obaja ma priviedli k hokeju a pomáhali mi v tom, aby som napredoval, za čo im ďakujem. Začínal som v prípravke, keď som mal päť rokov. Mojm prvým trénerom bol Miroslav Kleskeň. V materskom klube som prešiel všetkými mládežníckymi kategóriami, v ktorých som mal viacero trénerov. Medzi nimi boli napr. aj môj tatko a jeho brat Vladimír. Rád spomínam na dva tituly majstrov Slovenska v juniorskej kategórii, ktoré sme získali pod vedením trénera Jozefa Čepana, ale aj na pôsobenie v doraste, keď sme v základnej časti najvyššej súťaže neprehrali 23 zápasov, čím sme vytvorili slovenský rekord. Vtedy mal Martin šikovných mladých hokejistov, ale, žiaľ, dostatočne sa nevyužil poten-

ciál týchto talentov, lebo len málo z nás urobilo slušnú kariéru aj po prechode k mužom.“

C – **CENTER:** „Môj otec bol stredný útočník, takže nebolo čo riešiť, kde zakotvím. Až do juniorskej kategórie som hral na centri, potom som presídil na krídlo, ale znovu som sa vrátil na pôvodný post. Vyhovuje mi hrať v útoku. Aj preto, že v defenzívnej činnosti nejako nevynikám, ale, samozrejme, hokej sa nehra len smerom dopredu, takže sa snažím pomáhať aj obrancom a brankárovi.“

D – **DEBUT:** „V mužskej extralige som ako hráč Martina debutoval vo veku 17 rokov. Do zostavy ma postavil tréner Milan Hovorka. Práve v tej sezóne 2002/2003 som so Slovenskom absolvoval aj debut na majstrovstvách sveta hráčov do 18 rokov v ruskej Jaroslavli. Viac ako moja individuálna štatistika (7 zápasov, 3 góly – dva Bielorusom a jeden Švédom, 1 asistancia) ma potešil tímový úspech. Po kvalitných výkonoch v základnej skupiny sme sa presadili aj v play-off a vybojovali sme si cenné strieborné medaily. Vo štvrtfinále sme vyradili Čechov (2:1), v semifinále sme zdolali domácich Rusov (2:1), ale napokon

nám zlato vyfúkli Kanadania (0:3). Tento úspech sme si zaslúžili. V bránke čaroval Jaro Halák, v defenzíve tvrdili muziku Andrej Meszároš a Boris Valábik, v ofenzíve patrili k oporám nebohý Štefan Blaho, Štefan Ružička, Vladimír Dravecký. Mohol by som pokračovať, lebo každý hráč mal na tejto medaile svoj podiel. Vytvorili sme dokonalý team-work. Z martinského klubu sme na týchto MS „18“ štartovali dvaja, okrem mňa ešte aj útočník Peter Tabaček. Bol to neskutočný zážitok. Po príchode domov sme si s mojím tatkom porovnali strieborné medaily. On medailu rovnakého lesku priviezol v roku 1977 z nemeckého Bremerhavenu, keď bol na majstrovstvách Európy do 18 rokov (v tej dobe sa ešte MS v tejto kategórii nekonali) súčasťou československej reprezentácie, ktorá obsadila na tomto turnaji 2. miesto za Švédskom. Čo sa týka mojej premiéry na MS hráčov do 20 rokov v USA (2004/2005), nebola taká úspešná ako s osemnástkou. Nezvládli sme jeden kľúčový zápas, nepotvrdili sme medailové ambície a obsadili sme celkové 7. miesto. Aj na tomto turnaji bol so mnou ďalší Martinčan – Stanislav Lašček.“

E – **EPIZÓDA:** „Po MS „18“ v roku 2003 som mal šancu byť draftovaný klubom NHL, ale, žiaľ, nevyšlo to. Môj agent nevybavil potrebné papiere. Do zámoria som sa napokon dostal. Akceptoval som ponuku klubu Tri-City Storm (štát Nebraska), za ktorý som odohral dva ročníky v najvyššej americkej juniorskej súťaži USHL (2004/2005, 2005/2006). Rok pred mojm príchodom hrával za tento tím aj Martinčan Rastó Špirko. Nebolo ľahké sa v silnej konkurencii presadiť. Od cudzinca sa v zámorí očakáva, že bude prínosom a rozdielovým hráčom. Ak to nesplní, odstavi ho nielen tréner, ale aj kabína. Som rád, že som to zvládol. Svoju hokejovú epizódu v Amerike hodnotím kladne, dарило sa mi herne a bol som úspešný aj v kanadskom bodovaní. Tento angažmán mi dal po športovej i životnej stránke veľmi veľa. Otvorilo mi to oči, ako to funguje vo vyspelom hokejovom svete. Zistil som, že ak chcete niečo dosiahnuť, musíte tomu podriaďiť všetko, každý deň „makat“ naplno, nič neoklamať, nebyť povrchný, nič nepodceňovať a pristupovať k povinnostiam profesionálne. V Amerike som získal veľa nových skúseností, z ktorých som neskôr čerpal.“

F – **FINANCIE:** „Som rád, že žijeme v dobe, keď nikto nemusí kvôli tomu, aby mohol pôsobiť v cudzine, nelegálne opustiť vlasť. V období, keď hrával môj tatko, bolo všetko iné. Len výnimočne sa v rámci Československa prestupovalo z jedného do druhého tímu. A do zahraničia pustili len niektorých „vyvolených“ za zásluhy, ale až v staršom veku, keď boli opotrebovaní a za zenitom svojej výkonnosti. Z jeho rozprávania tiež viem, že hrávali hokej v amatérskych podmienkach. Vzhľadom na to, aký výkon predvádzali, to bolo veľmi slabé finančne ohodnotené. Súčasná doba je hokeju viac naklonená, ale ani teraz to nie je ideálne a kluby musia zápasiť s nedostatkom financií. Na druhej strane, ako tatko spomínal, v tých časoch boli ľudia vďačnejší, prajnejší, menej závideli, športová komunita držala spolu a nebolo ani toľko nenávisť ako dnes, keď každý všetkému „rozumie“ a bezhlavo kritizuje kadečo.“

G – **GÓLY:** „Vo svojej druhej sezóne v USHL som bol najlepším strelcom nielen mužstva Tri-City Storm, ale aj celej súťaže. Mohol som zostať v Amerike, mal som dosť ponúk, ale nakoniec som sa rozhodol pre návrat domov a akceptoval som ponuku Martina, ktorý mal vtedy za éry prezidenta klubu Jaroslava Ziga vysoké ambície. Nebanujem, doma som prežil krásne hokejové roky. Počas všetkých tých mojich sezón v Turci som sa materskému klubu snažil hrou, prihrávkami i gólmi pomáhať k čo najlepšiemu výkonom i výsledkom. Za Martin som v kariére odohral najviac stretnutí a v jeho drese mám na konte najväčší počet presných zásahov. V ročníku 2008/2009, v ktorom Martin ukoristil vo francúzskom meste Rouen Kontinentálny pohár, som hral za Zvolen i Trenčín. O niečo neskôr som pôsobil v dvoch českých (Pardubice a Slavia Praha) a jednom moravskom klube (Vsetín), pričom zopár duelov som absolvoval aj v Nemecku (Heilbronn).“

J – **JÁGR:** „Môj tatko mi bol od malička vzorom, potom prišiel na scénu český nezmar Jaromír Jágr. Je neskutočné a obdivuhodné, že aj teraz vo veku necelých 50 rokov dokáže naháňať mladíkov v českej extralige. Ak mi

bude zdravie slúžiť a bude o mňa záujem, tiež by som chcel hrať hokej ešte minimálne desať rokov. Neberiem to ako prácu, ale ako koníček. Bavi ma hrať s mladými hráčmi a odovzdávať im skúsenosti. Z ostatných športovcov uznávam napr. tenisového fenoména Rogera Federera, držím palce pilotovi FI Maxovi Verstappenovi a môjmu obľúbenému klubu v anglickej futbale Premier League Manchestru City.

M – MARTIN: „Zažil som zlaté časy martinského hokeja, ktoré vyústili v zisk bronzových medailí v extraligovej sezóne 2009/2010. Na to, ako sme pod vedením trénera Dušana Gregora vybojovali tento úspech (vtedy sme mali vynikajúce mužstvo, spomeniem aspoň niektorých lídrov – brankár Karol Križan, obranca Peter Klepáč, útočníci Marek Uram, Michal Beran) nikdy nezabudnem. Žiaľ, po skončení ročníka 2016/2017 nasledoval krach klubu, vtedy to vyzeralo s martinským hokejom veľmi zle, ale našťastie sa ho podarilo zachrániť. V sezóne 2018/2019 sme už pod názvom HK Martin bojovali o celkový triumf v druhej najvyššej súťaži a účasť do baráže o postup do extraligy, ale vo finále sme podľahli Michalovciam 3:4 na zápasy. Martin navždy zostane v mojom srdci, tu som sa narodil, tu som doma. Samozrejme, teraz už ako hráč Žiliny pristupujem aj k derby

s Martinom v Slovenskej hokejovej ligu profesionálne s cieľom pomôcť tímu zvíťaziť. V každom zápase sa snažím podať čo najlepší výkon, bez ohľadu, o akého súpera ide, aj keď priznávam, že hrať proti kamarátom je o niečo ťažšie.“

N – NASH: „Kanadský útočník Rick Nash je jeden z mojich najobľúbenejších hokejistov. Podľa neho som si na drese zvolil číslo 61, ktoré má v sebe aj určitú symboliku, lebo šesť plus jeden je sedem. A sedmička vraj prináša šťastie. Predtým som hrával s tatkovým č. 20.“

O – OTEC: „Mal som asi šesť rokov, keď tatko skončil s aktívnou kariérou. Na dnešné pomery to bolo skoro, ale vtedy to tak chodilo. V mojej mladosti ma veľa rokov trénoval, čo nebolo jednoduché ani pre neho, ani pre mňa. Moja mama by vedela rozprávať o našich „hádkach“ o hokeji. Ako tréner bol kritický, prísny, ale teraz som mu za to vďačný, že nepovolil uzdu a mal na mňa „tvrdú ruku.“ V súčasnosti je naša debata o hokeji pokojnejšia. Už toľko kritiky na moju osobu nie je. A už to ani tak neprežívam. Uvedomujem si, že konštruktívna kritika posúva dopredu. Navyše, od hokejovej osobnosti, ktorá strelila toľko gólov, to vyznieva inak ako od niekoho, kto nikdy nestál na korčuľoch.“

Zatiaľ posledné derby medzi Martinom a Žilinou sa konalo 17. novembra 2021 v Turci (domáci vyhrali 6:5). Na snímke sú fínsky legionár v martinskom drese Atte Huhtela a Jaroslav Markovič. Foto: Vlci

P – PRIAZNIVCI: „Škoda, že aktuálne pre zhoršujúcu sa epidemiologickú situáciu znovu musíme hrať pred prázdnyimi tribúnami, ale taká je, žiaľ, realita. Ja si nesmieme vážim skutočných fanúšikov. Najmä tých martinských, ktorí patria k najlepším na Slovensku. Keď som po svojom odchode z Martina nastúpil po prvý raz v žilinských farbách na martinskom ľade (sezóna 2019/2020), diváci na tribúnach skandovali moje meno a tleskali mi. Bolo to pre mňa veľké zadostučinenie. Medzi fanúšikmi mám veľa kamarátov, ale aj neprajníkov. Tí, ktorí chceli, pochopili, prečo som zmenil dres. Tým, ktorí verili výmyslom, by som darom vysvetľoval, že som mal svoj názor a ten nebol akceptovaný.“

R – RODINA: „Spolu s manželkou sa snažíme byť oporou pre naše dcéry. Staršia 10-ročná Sofia inklinuje skôr k umeleckému smeru a mladšia 6-ročná Sabinku zaujalo korčuľovanie, takže – ktovie, možno to skúsime s hokejom. Manželka mi vytvára potrebné zázemie, aby som sa mohol venovať svojej profesii, za čo jej veľmi ďakujem.“

S – STRELA: „Tatkova „švihovka“ je legendárna, týmto spôsobom dával veľa gólov. Napr. aj v sezóne 1982/1983, keď sa so 41 gólmi stal kráľom strelcov v I. SNHL. Veľmi ma tým inšpiroval, motivoval, snažil som sa ho napodobniť, ale nikdy to nebolo také ako v jeho prípade. Skrátka, na neho v tomto smere stále nemám. No aj ja radšej strieľam švihom ako priklepom.“

T – TRÉNER: „Neviem si predstaviť svoj život bez športu, preto ak v budúcnosti skončím s hráčskou kariérou, rád by som zostal pri hokeji na trénerskom poste. Dokonca, už v tejto sezóne som dostal príležitosť byť trénerom hokejistiek MHK Martin. Trénerstvo ma baví. Okrem toho sa spolu s Tomášom Pokrivčákom angažujeme vo fitness odvetvi. V priestoroch tenisovej haly na konci Martina (Kollárova ul.) máme prenajaté svoje fitko M61 workout, ktoré sme, žiaľ, teraz od 1. novembra museli pre pandemickú situáciu zatvoriť. Nie je to jednoduché, fungujeme tri roky, z toho skoro polovicu sme zatvorení, čo je problém, ale ako športovci

sme zvyknutí prekonávať prekážky a bojovať.“

Ú – ÚSPECHY: „Na reprezentačnom fóre je mojím najväčším úspechom striebro so Slovenskom na MS 2003 hráčov do 18 rokov v Rusku. Na klubovej úrovni vysoko hodnotím bronz s Martinom (2010). Mám aj český titul s Pardubicami (2012), ale k tomu som prišiel ako slepé kura k zrnku. Do mužstva som naskočil až na konci základnej časti a následne som odohral play-off. Vo finále sme porazili Kometu Brno 4:2 na zápasy. Nemám sa na čo sťažovať, na MS ani na ZOH si už síce nezahrám, no jeden sen predsa len ešte mám. Rád by som so Žilinou postúpil do extraligy.“

V – VOLNÝ ČAS: „Keď mám voľno, venujem sa rodine. Uprednostňujem spoločné výlety po Slovensku s deťmi a manželkou. Kedysi bola mojím veľkým koníčkom cyklistika, teraz je to turistika, rád si vybehnem prevetrať si hlavu na Martinské hole, rád si v televízii pozriem športový prenos (hokej, futbal, tenis, F1), ale nepohrdnem ani dobrou knihou. Aby som nezaspal na vavrínoch, snažím sa vzdelávať a čítať odbornú literatúru na tému trénerstvo v oblasti fitness a hokeja.“

Ž – ŽILINA: „SHL je v aktuálnom ročníku veľmi vyrovnaná. Keďže Vlci obhajujú prvenstvo po základnej časti, iný cieľ ako celkový triumf nemôžeme mať. Musíme sa však z minulého ročníka poučiť. V dlhodobej časti sme absolútne kralovali, ale vo finále play-off sme nestačili na Spiš. N. Ves (1:4 na zápasy), ktorá tak postúpila do extraligy na náš úkor. Bolo to veľké sklamanie, ale už je to za nami. V tejto sezóne, na rozdiel od tej minulej, však víťaz SHL automaticky nepostúpi medzi elitu, ale bude bojovať v baráži s posledným z extraligy. Ja osobne sa zatiaľ iba rozbieham. Pre zranenie, ktoré som utrpel začiatkom októbra v dueli Slovenského pohára, keď ma nastrelený puk tak nešťastne trafil do prsta, že som musel podstúpiť operáciu, som sa na ľad vrátil až po ôsmich týždňoch. Verím, že sa postupom času dostanem do niekdajšej formy.“

Autor: Ľubomír Chochula

„Rozhodovať finále olympiády bolo veľkým zážitkom“

Rozhodca z Turca Juraj Mokry bol aktérom finále tohtoročného olympijského turnaja žien medzi Brazíliou (žlté dresy) a USA. Foto: archív

Profesor na Ústave farmakológie a prodekan pre pedagogickú činnosť Jesseniovej lekárskej fakulty Univerzity Komenského v Martine, prof. MUDr. Juraj Mokry, PhD., sa ako medzinárodný volejbalový rozhodca zúčastnil na tohtoročnej olympiáde v Tokiu. Dokonca písal finále turnaja žien. Ako s odstupom času hodnotí svoju účasť pod piatimi kruhmi?

Kam vo svojej rozhodcovskej kariére radíte olympijské finále? Ako vám tento zápas medzi USA a Brazíliou vyšiel?

„Písať na olympiáde a dokonca finále je ako splnenie sna, ktorý som sa ani neodvážil snívať. Už dostať sa na olympiádu je malý zázrak.

Mal som tú česť byť už na OH 2016 v Riu, kde mi dali dôveru rozhodovať semifinále mužov Brazília vs. Rusko. V Tokiu to bolo až na absolútnom vrchole – finále OH je z môjho pohľadu najvýznamnejšia nominácia, akú môže rozhodca vo svojej kariére dosiahnuť. Stretnutie medzi Brazíliou a USA nie je nikdy jednoduché. A už vôbec nie na takomto prestížnom a sledovanom podujatí. Žiaľ, bolo to poznačené tým, že v hľadisku nemohli byť fanúšikovia. Pred tromi rokmi som pred takmer 12 000 divákmi rozhodoval finále MS žien medzi Talianskom a Srbskom. Teraz to bolo bez divákov v úplne novej hale Ariake smutné, napriek výborným výkonom oboch družstiev. Nakoniec sa z olympijského zlata tešili Američanky (3:0).

Myslím si, že úplne zaslúžene, veď už v semifinále vyradili jedny z favoritiek turnaja a úradujúce majsterky sveta Srbky.“

Koľko stretnutí ste na OH v Tokiu rozhodovali a ktorý duel vám dal najviac zabrat?

„Na olympiáde v Tokiu som celkovo rozhodoval deväť stretnutí. Ani jedno nebolo ľahké. K najťažším patrili stretnutia žien v skupine, napr. medzi Ruským olympijským výberom a Čínou (3:2), ako aj duely mužov – najmä priamy súboj o postup do štvrtfinále, ktorý zviadlo domáce Japonsko s Iránom (3:2). Veľmi ťažké bolo štvrtfinále medzi hlavnými favoritmi na medailu Poliakmi a neskoršími zlatými medailistami Francúzmi (2:3). Našťastie, všetky tieto zápasy dopadli z pohľadu rozhodcov dobre. Možno preto som bol nakoniec nominovaný aj na posledné stretnutie turnaja.“

Hry v japonskej metropole boli iné ako tie predošlé z hľadiska opatrení proti šíreniu koronavírusu. Ako ste sa s tým vyrovnali?

„Organizátori sa snažili, aby sa podujatie uskutočnilo s minimom nakazených účastníkov či usporiadateľov, preto bola „bublina“, v ktorej sme žili, relatívne prísna. Myslím si, že sa im to aj podarilo. Každodenné testovania, zákaz pohybu mimo hotela a príslušného športoviska však na psychickej pohode nepridávali. No tých 22 dní v japonskej „bublíne“ bolo ľahšie akceptovateľné aj vďaka tomu, že sme ako súčasť prípravy absolvovali v máji a júni 37-dňový

turnaj v Taliansku v rámci volejbalovej Ligy národov. Každopádne, po návrate z Japonska som bol rád, že som už znovu doma. Ospravedlnil som sa aj z prípadnej účasti na augustových a septembrových majstrovstvách Európy 2021 žien a mužov.“

Ďalšie letné OH budú v roku 2024 vo Francúzsku. Neláka vás rozhodcovský olympijský hetrik (Rio de Janeiro, Tokio, Paríž)?

„Na olympiádu je ťažké sa dostať nielen pre športovcov, ale aj pre rozhodcov. A to najmä z tých volejbalovo menších krajín. Preto ani neplánujem takto dopredu. Určite sa však budem snažiť, aby som farby Slovenska mohol ešte úspešne obhajovať na ďalších podujatiach. Na budúci rok sa uskutočnia majstrovstvá sveta, potom opäť majstrovstvá Európy. No, ak by som získal nomináciu na OH 2024 v Paríži, bolo by to naozaj výnimočné. Ak nie, budem to rešpektovať. Každému rozhodcovi prajem, aby mal možnosť zúčastniť sa na takom veľkolepom podujatí, ako je olympiáda.“

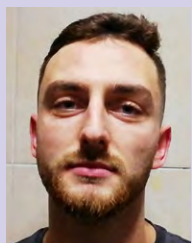
Aké podujatia vás čakajú v blízkej budúcnosti?

„Opätovne sa rozbehli európske pohárové súťaže, takže ma čaká niekoľko krátkych výjazdov na stretnutia Ligy majstrov. Najbližšie v decembri do Belgicka, následne v januári 2022 do Francúzska a vo februári do Fínska i Portugalska. Už len, aby do toho nezasiahol covid a aby sme sa čo najskôr vrátili späť do normálu.“

„Musíme hrať tak ako proti Žiline“

Martinský odchovanec, 27-ročný obranca HK Vitar Martin Marek Pacalaj hodnotí pre MN doterajší priebeh sezóny SHL z pohľadu „rytierov“.

„Do súťaže sme nevstúpili najlepšie. Hneď v úvodnom stretnutí sme prehrali s nováčikom zo Žiaru n. Hr., dokonca na vlastnom ľade. Následne nám nevyšli ďalšie dva zápasy, v Leviciach a doma s Pov. Bystricou. Naplno sme zabodovali až v 4. kole na Záhorí. No z tejto výhry nad Skalickou sme sa dlho netešili, lebo na druhý deň sme na súperovom

Marek Pacalaj

(prínosom bol príchod dvoch fínskych útočníkov Tainena s Huhielom) a stúpať v tabuľke vyššie, ale to nás nemôže uspokojiť. V ďalších zápasoch je potrebné stabilizovať výkonnosť, hrať na hranici svo-

jich možnosti, vyhnúť sa chybám a zbytočným oslabeniam, byť aktívni, bojovať do poslednej sekundy a nepodceňovať žiadnu situáciu. Pracovať tiež musíme na koncovke a ďalších herných činnostiach, vrátane defenzívy. A zlepšiť by sme mali aj výkony proti papierovo slabším tímom. Na druhej strane, favorizovanú Žilinu sme ako jediní v súťaži dokázali dvakrát poraziť (pod Dubňom 4:3 po predĺžení, doma 6:5). Takto by sme radi hrali aj proti ostatným súperom. Pred nami je ešte dlhá cesta. Chceme byť úspešní v základnej časti a potom i v play-off, aby sme si sezónu predĺžili čo najdlhšie. Bolo by pekné, keby som aj po tretí raz mohol

hrať vo finále play-off a tentoraz už konečne byť na strane víťaza. Lenže, bude to zložitá. Adeptov na prvenstvo a postup do baráže je viacero. Nie je to len najväčší aspirant Žilina, svoju kvalitu už ukázali tiež Skalica, Humenné, Pov. Bystrica a tradične vysoké ambície majú aj Dubnica a Topoľčany. Samozrejme, že ani ostatní účastníci nie sú len do počtu. Dúfam, že našich fanúšikov, ktorí pre pandemickú situáciu znovu nemôžu byť prítomní na štadióne, nesklameme a potešíme ich dobrými výsledkami,“ povedal pre MN M. Pacalaj.

Stranu pripravil: Ľubomír Chochula

„Kraso výročie“ – 65 rokov na ľade

Martinskí krasokorčuliari (1977), sprava je Ján Jesenský. Foto: archív

Pred 65 rokmi boli vytvorené prvé náznaky vzniku nového športového odvetvia - krasokorčuľovania v našom meste. No, aby sme boli presnejší, tento krásny šport mala možnosť vidieť martinská verejnosť už v roku 1947.

Vtedy v našom meste vystúpila na prírodnom ľade Viedenská ľadová revue, ktorú zorganizovali agilní členovia hokejového oddielu ŠK Martin na vlastnú päsť. Obávali sa najmä finančného rizika z dôvodu vrtkavého počasia.

PRVÉ PIRUETY

Od spomínanej akcie uplynulo ešte veľa rokov, kým sa v bývalej Sokolovni zišli nadšenci tohto športu, aby 10. januára 1957 založili krasokorčuliarsky oddiel. Pri zrode tejto významnej udalosti stáli Anna Počtáriková, Ján Jesenský a Róbert Švantner, ktorí začali vykonávať pravidelnú činnosť na ploche tenisových kurtov pri Sokolovni. Začiatky boli skutočne veľmi ťažké. Sezóna prírodného ľadu bola veľmi krátka, neboli skúsenosti, ani vzor, ktorý by priťahoval mládež k tejto činnosti. Vždy po skončení tréningu sa „piruety“ zmenili na odhňanie snehu, polievanie a neraz i na nerovný boj s počasím, ktoré limitovalo osudy prvých krasokorčuliarov v Martine.

PRVÉ PRETEKY

So systematickým tréningom sa začalo pracovať až koncom roku 1957, keď oddiel v počiatkoch svojej existencie evidoval 42 členov. Okrem zvládnutia prvých náznakov „krasa“ na ľade, organizovali martinskí krasokorčuliari aj verejné korčuľo-

vanie, čím získavali určité finančné zdroje pre vlastnú činnosť. Už v roku 1959 sa uskutočnili aj prvé náborové preteky, ktorých sa zúčastnilo viac ako 50 záujemcov z radov mládeže i dospelých. Oddiel v záujme vlastnej propagácie zorganizoval aj vystúpenie krasokorčuliarov zo susednej Žiliny, neskoršie i Slovana Bratislava a TJ Stadion Praha na čele so súrodencami Romanovými. Rok 1960 znamenal pre martinských krasokorčuliarov nielen účasť na prvých pretekoch v rámci Slovenska, ale aj prvé väčšie úspechy (na majstrovstvách Slovenska v Košiciach obsadili v kategórii začiatočníci I. Jakubovič 1. miesto a J. Jesenská 5. miesto). Dobré výsledky práce klubu sa prejavili aj v následných rokoch poprednými umiestneniami v rámci Stredoslovenského kraja. Keďže príprava sa stále uskutočňovala len na prírodnom ľade, ktorý limitoval najmä kvantitu a kvalitu tréningového procesu, martinskí krasokorčuliari už svojimi výkonmi na pretekoch nestačili držať krok so súpermi z klubov, kde mali k dispozícii umelú ľadovú plochu, resp. krytý zimný štadión. Zaujímavosťou krasokorčuliarskej histórie v Martine bolo i druhé vystúpenie bratislavských krasokorčuliarov na čele s Ondrejom Nepelom na ľade v amfiteátri.

PODMIENKY

Rok 1968 bol významným otvorením umelej ľadovej plochy ZŠ na Podháji, čo sľubovalo aj nové podmienky pre rozvoj krasokorčuľovania v Martine. V tomto roku prešiel krasokorčuliarsky klub z TJ Strojárne Martin do TJ Hutník, ktorý sa stal majiteľom

zimného štadióna. Zdalo sa, že oddiel, ktorý v tom čase už stabilizoval nových kvalifikovaných trénerov a rozhodcov, bude môcť pokračovať vo svojej úspešnej práci, no skutočnosť bola trochu iná. Malý počet tréningových hodín, neskoršia „kategorizácia športov“, nevyhovujúce sociálne zázemie a aj neprajnosť „vplyvných ľudí“, zohrali svoju negatívnu úlohu pre rozvoj tohto športu v Martine.

VEĽKÁ CENA

V roku 1970 sa na krajských pretekoch Stredoslovenského kraja detí do 10 rokov v Martine predstavila už nová generácia pokračovateľov histórie martinského krasokorčuľovania (Ján a Eva Čizmáriková, Šarlota Homolová, Peter a Pavol Frlička, Amália a Adela Janigová a Iveta Brcková). V tomto období sa začala systematická práca aj s korčuliarskou prípravkou, ktorá nahradila zaužívanú prax „náhodného“ výberu. Za zmienku stojí aj organizovanie pravidelnej Veľkej ceny Martina v krasokorčuľovaní, ktorá evidovala viac ako desiatku ročníkov a ktorá sa stala veľmi obľúbenými pretekmi medzi súťažiacimi z celého Československa. Pre deti krasokorčuliarskej prípravky sa konali aj pravidelné preteky o Veľkého maca. Dalo by sa spomínať ešte veľa mnohých podujatí a snáh, ktoré tvorili históriu tohto krásneho športu v našom meste. Na druhej strane aj pretrvávajúci boj o zachovanie základných existenčných podmienok, ktoré tento šport zvädzal počas svojej existencie.

OSOBNOSTI

Táto rekapitulácia najdôležitejších skutočností by nebola úplná, keby sme nespomenuli aj mená predsedov klubu, ktorí nepriamo tvorili jeho históriu (Ján Jesenský, Štefan Voreš, Dušan Tomek, Ivan Jakubovič, Stanislav Pápeš a Ján Gordan). Z ďalších priaznivcov martinského krasokorčuľovania, ktorí sa podieľali na tejto zásluhnej práci, je potrebné spomenúť M. Kamenára, Milovú, Haverlu, J. Jakuboviča, J. Frličku, Gallovú, J. Čizmárikovú, A. Homolovú,

V. Tomenkovú, P. Janigu, manželov Rumanovcov, R. Križana, R. Žideka, J. Miartuša, M. Skakáča, R. Prčinu, I. Olajca a mnohých ďalších.

KRASO KLUB

Martinské krasokorčuľovanie sa postupom času dostalo do súhry okolností, ktoré nenašli v sebe silu a odvahu povýšiť krásu tohto športu nad nepriazeň. A tak krasokorčuľovanie prešlo do útlmu a na dlhšiu dobu ukončilo svoju činnosť. Uplynulo pekných pár rokov, kým sa myšlienka „krasa“ opäť stala v Martine skutočnosťou. V roku 2010 bol zaregistrovaný krasokorčuliarsky klub Martináčik, ktorého predsedom bol Tibor Dobrovôľný. Snaha obnoviť tradíciu „martinského krasokorčuľovania“, založenú na externých tréneroch z okolitých miest, sa ukázala ako nereálna a neperspektívna. Aj zámer smerovania činnosti novovzniknutého klubu nenašiel pochopenie u rodičov a „odchovancov“ starého, pôvodného klubu. Preto bol Martináčik 22. októbra 2012 po vzájomnej dohode premenovaný na Kraso klub Martin a jeho novým predsedom sa stal Ivan Jakubovič. Do klubu sa vrátili bývalé pretekárky, ktoré už v pozícii trénerov získali trénerské licencie a v súčasnosti sa starajú o výkonnostný rast martinských krasokorčuliarov. Sú to R. Hlaváčová, S. Sebiňová st., D. Bieliková, I. Baranová a v ostatnej dobe aj S. Sebiňová ml.

Kraso klub Martin ako riadny člen Slovenského krasokorčuliarskeho zväzu nastúpil éru budovania novodobej histórie martinského krasokorčuľovania. Veríme, že bude svetlejšia, lebo jej hlavným cieľom je v plnom rozsahu využiť možnosti nových tréningových podmienok, ktoré vznikli otvorením druhej krytej ľadovej plochy v Martine a mobilizáciou vlastných schopností a lásky k tomuto krásnemu športu – krasokorčuľovaniu.

Autor: Ivan Jakubovič

Veľká cena Martina v krasokorčuľovaní (1979). Foto: archív

Spokojnosť s jesennou časťou, cieľ pre jar sa upresní

Pavol Šuhaj je už tri roky trénerom martinských futbalistov. Foto: ICh

MN oslovili po skončení jesennej časti 3. futbalovej ligy Stred trénera MŠK Fomat Martin Pavla Šuhaja, ktorý sa v interview vrátil k tomu, ako jeho zverenci zvládli prvý polčas súťaže.

Fomat mal po prvých troch kolách na konte jednu výhru, jednu remízu a jednu prehru, čo vzhľadom na silu súperov nebolo nič fatálne. No vysoká porážka v Podkoniciach bola neprijemným prekvapením.

„V otváracom kole jesennej časti sme doma privítali asi najlepšie mužstvo celej súťaže Rakytovce, proti ktorým sme dosiahli bezgólovú remízu. Žiaľ, brankára hostí, ktorý svojimi zákrokmi podržal svoje mužstvo, sme nedokázali prekonať ani z vyložených šanci. V druhom zápase sme na ihrisku v Žabokrechoch zvíťazili nad Oravským Veselým 1:0, čo nebolo jednoduché, lebo za hostí nastúpilo až päť hráčov prvoligového Ružomberka (dohoda oboch klubov umožňuje striedavé štarty hráčov spod Čebraťa v oravskom tíme – pozn. red.). Žiaľ, v treťom kole sme utrpeli debakel v Podkoniciach 1:5, čo bola studená sprcha, resp. facka, ale tento výsledok neodráža to, čo sa dialo na hracej ploche. Boli sme lepší v držaní lopty, častejšie sme ju mali na svojich kopačkách, ale nezužitkovali sme to. Zato hosťiteľ bol mimoriadne efektívny a vyťažil z minima maximum. Poučili sme sa z toho. Od tohto duelu sa naša defenzívna činnosť skvalitnila a odvtedy

sme v nasledujúcich 12 jesenných stretnutiach inkasovali už len šesť gólov.“

Po druhý raz zostali Martinčania na štíte protivníka v siedmom kole, keď podľahli domácemu Dolnému Kubínu 0:2. Znovu Fomat doplatil na to, že nevyužil svoje šance?

„Presne tak. Hoci sme boli jednoznačne lepším mužstvom, domov sme sa vrátili bez bodu. D. Kubín sa ujal vedenia po rohovom kope, keď sa lopta trikrát v skrumáži odrazila k domácemu hráčovi, až napokon skončila v našej sieti. Potom sme mohli vyrovnáť, ale spálili sme tri tufky, za čo nás Kubinčania v závere zápasu potrestali a využitím brejkovej situácie pečatili výsledok. Nevyhralo lepšie, ale šťastnejšie mužstvo. Už teraz sa teším na jarnú odvetu. Verím, že nášmu premožiteľovi prehru oplátim v domacom prostredí, v ktorom sme silní, o čom svedčí bilancia – osem duelov, zisk 22 bodov za sedem víťazstiev a jednu remízu, skóre 20:3.“

Po tomto stretnutí na Orave nasledovala osemzápasová spanilá jazda Fomatu bez porážky so siedmimi triumfami, jednou remízou a 22 strelenými gólmi. Spokojnosť?

„Naším cieľom bolo umiestniť sa po jeseni do piateho miesta, čo sme nielenže splnili, ale prekročili. Mužstvo si zaslúži absolútorium, čo dosiahlo, vzhľadom na silu hráčskeho kádra. Sme spokojní, chýbala

tomu už len čerešnička na torte. Po jesennej časti sme s 35 bodmi na druhej priečke a na vedúci D. Kubín strácame iba bodík. Lídrom kolektívu je Miro Barčík, ktorý je podľa mňa najlepším hráčom celej súťaže. „Baggio“ je fenomén, totálny profík, neskutočne zodpovedný športovec a dobrý človek. Vie byť náročný na seba a to vyžaduje aj od ostatných. V zápasoch je veľkým prínosom pre mužstvo. Veľmi mi pomáha nielen na ihrisku, ale aj v tréningovom procese. Som rád, že ho mám, a verím, že nám to bude ešte dlho takto fungovať. Čo sa týka ďalších hráčov, k oporám by som zaradil ešte aj brankára Pavla Hažera, ďalej Tibora Ďungela, Richarda Dingu, Daniela Cvika či Martina Garaja.“

Pred dvomi rokmi viedol Fomat jesenný pelotón 3. ligy Stred s desaťbodovým náskokom, ale postupové ambície nemohol na jar 2020 potvrdiť, lebo prišla pandémia a sezóna bola anulovaná. Bude teraz znovu cieľom kvalifikovať sa do vyššej ligy?

„Na jeseň 2019 sme získali o štyri body viac ako teraz, ale vtedy sme mali kvalitnejšie mužstvo. Samozrejme, že pandémia zanechala stopy aj na našom klube. Keďže z kádra odišlo osem futbalistov, šancu dostali chlapi, ktorí vtedy sedeli na lavičke náhradníkov a teraz hrali v základnej zostave.“

Cieľ? Určite si so správnou radou klubu sadneme a dohodneme sa na hlavnom ciele pre jarnú časť. Bud sa pokúsime atakovať postup do 2. ligy, t. j. vyhrať 3. ligu Stred, alebo budeme bojovať o účasť v reorganizovanej 3. lige Západ, čo by znamenalo skončiť do tretieho miesta v minitabulke s Rakytovcami, Bánovou, Kováčovou, Podkonicami, Čadcou, Krásnom n. K. a Žarnovicou. V aktuálnom ročníku sú štyri skupiny 3. ligy (Bratislava, Západ, Stred, Východ), ale od budúcej sezóny zostanú už len dve 16-členné 3. ligy – Západ a Východ, pričom Martin geograficky spadá do Západu.“

Nastanú v mužstve nejaké zmeny?

„Uvidíme, kto zamýšľa odísť z klubu, podľa toho sa zariadime. Samozrejme, bude potrebné doplniť káder. Rád by som privítal posilu na stopérskom poste, ale aj krídelníka. Posilou ofenzívy by mohol byť aj navrátiliec

Martin Mlynár, ktorý pre zranenie nemohol 1,5 roka hrať futbal, ale predtým bol súčasťou nášho útočného trojzáprahu spolu s Bodom a Vajagičom. Na jar znovu dáme príležitosť aj mladým talentovaným hráčom z vlastnej liahne.“

Chcú mladíci na sebe pracovať?

„Niekedy mám pocit, že ani moc nie, česť výnimkám. S mladíkmi treba mať väčšiu trpezlivosť, ale aj tá ma niekde hranicu. Ak si mladý hráč neváži šancu, ktorú dostal, ak nie je zodpovedný a nemá adekvátnu životosprávu, treba mu dať najavo, že na jeho miesto môže prísť niekto iný. Myslím si, že absolvovať tímové tréningy trikrát v týždni je pre mladíkov málo, preto by mali na sebe pracovať aj mimo nich, aby napredovali a niekam to dotiahli. Sami musia chcieť sa zlepšovať. Každý si je strojom svojho šťastia.“

V akom režime teraz fungujete a kedy bude štart zimnej prípravy?

„Po skončení jesennej časti sme boli tri dni na chate, potom mali hráči týždeň voľno, ale už zasa zarezávame. Momentálne sa pripravujeme trikrát týždenne. Vzhľadom na aktuálnu epidemiologickú situáciu môžeme trénovať len zaočkovaní futbalisti. Zamierime sa na zdokonaľovanie herných činností hráčov, rozvíjame taktické varianty, nezabúdame ani na kondičnú stránku. Zimnú prípravu chceme oficiálne odštartovať 10. januára 2022. Bude to tréningový proces podľa overeného modelu. Pondelky sa chlapi zapotia s kondičným trénerom vo futku v Žiline (práca s vlastným telom, crossfit, spinning), kde budeme rozvíjať silu a výbušnosť. Utorky a stredy budú patriť nácviku herných činností na našom ihrisku s umelým trávnikom na Pltníkoch, kde plánujeme v piatky dohrať prípravné zápasy. Až do polovice marca chceme fungovať v tomto režime. Potom, ak to počasie dovoľí, prejdeme na prírodný trávnik. Úvodné jarné kolo (celkovo šestnásté) sa uskutoční 27. marca 2022 (zápas Rakytovce vs. Martin bude mať výkop o 15. h – pozn. red.). Dúfam, že sa pandemická situácia bude časom zlepšovať, budeme môcť absolvovať kvalitnú prípravu a potom na jar aj dokončiť rozbehnutú sezónu.“

Autor: Eubomír Chochula

Silencia
kompletné pohrebné služby

Tel.: 043 - 422 4889

NON-STOP služba
0907-47 70 70

SCHIPRO SK s.r.o.
Pracovné odevy - obuv

NáradieShop
Internetový predaj náradia

Kde nájdete MESTSKÉ NOVINY?

Vzhľadom na sťažnosti a pripomienky našich čitateľov z rôznych častí Martina sme zabezpečili popri distribúcii do poštových schránok aj distribúciu prostredníctvom predajní potravín a stánkov.

MESTSKÉ NOVINY nájdete - ZDARMA - každý mesiac aj na týchto miestach:

- COOP Jednota Ľadoveň III. – Ul. N. Hejnej
- COOP Jednota Ľadoveň II. – Stavbárska ul.
- COOP Jednota Jahodníky, Jesenského ul.
- COOP Jednota Stred – Ul. A. Kmeťa (pri kine Moskva)
- COOP Jednota Košúty - Štefunkova ul.
- COOP Jednota Priekopa – Medňanského ul.
- Potraviny Dušan Sládek, Stred – Škultétyho ul. 16
- Trafika Podháj - Golianova ul.-Gorkého
- Stánok pred hl. vchodom do UNM
- Penzión Ľadoveň - Ul. D. Michaeliho

- COOP Jednota Sever - Jilemnického 45
- COOP Jednota Rumunskej armády 14

PIERCE

**CNC REZACIE
STROJE**

www.pierce.sk

Znovuzrodenie Stoličkovej – opäť pýcha mesta

Pohľad na Stoličkovú od žel. stanice

Andrej Horváth

Wanda Krčiková

Milan Klobušický

Tatra nábytok bol prvým priemyselným podnikom v Martine so slovenským kapitálom. Založil ho v roku 1886 L. Dobrovits (švagor S. Hurbana Vajanského) na bývalom smetisku. O pár rokov tam pracovalo 270 až 400 robotníkov. V tom čase mal Martin len 2857 obyvateľov. Továrňu exportovala „thonetky“ do celého sveta. No po 2. svetovej vojne zažil podnik postupný útlm a v r. 2011 sa v ňom skončila výroba úplne. Dnes, po dvojročnej práci nového majiteľa väčšej časti areálu, sa blýska na lepšie časy. Je tu nový projekt Stoličková. Tak fabriku poznali celé generácie Martinčanov.

Na túto tému hovoria:

Andrej Horváth, konateľ spoločnosti Triumf professional tools, s.r.o., ktorá je majiteľom areálu Stoličkovej, i firmy Stoličková, s.r.o.

Ing. Milan Klobušický, výkonný riaditeľ Triumf professional tools
Ing. arch. Wanda Krčiková, autorka projektu Stoličková

Projekt pre ľudí

A. Horváth: - Areál Stoličkovej sa nachádza v komunikačnom uzle pri železničnej a autobusovej stanici a pri nemocnici. My sme prebrali areál v roku 2019 a pokračovali sme v myšlienke predchádzajúceho majiteľa, ale s následovnými úpravami: viac bytovej funkcie, menej kancelárskych

priestorov, pridali sme obchodnú zónu so zameraním na trh s lokálnymi výrobkami a plus relaxačnú zónu v suteréne. Plánovaných je viac ako 80

bytov rôznych metráží. Pokiaľ vieme, v Martine ani Vrútkach niet podobnej industriálnej budovy odzrkadľujúcej rôzne architektonické obdobia a súčasne s možnosťou ponúknuť realizáciu obytnej funkcie, bude tu 80 jedinečných loftových bytov. Nič nechceme k objektom pristavovať, navonok meniť ráz. Areál je zokruhovaný, vjazdy do areálu budú dva - z Bottovej aj z Bernolákovej ulice.

Náš projekt zahŕňa revitalizáciu najväčšej výrobnéj haly popri železnici, na Bottovej ul., s charakteristickými veľkými presklenými oknami. To chceme rešpektovať a zachovať na celom objekte. Charakteristickým znakom pre loftové bývanie je o.i. vysoký strop – v našom prípade štvormetrový, veľké okná, široké schodišťa, chodby. Ďalšími znakmi industriálneho priestoru, sú vnútorné nosníky podlaží, ktoré nie je možné odstrániť, ale nopak, sú zvýraznené a okolitá dispozícia je im prispôsobovaná, niektoré plánujeme priznať v pôvodných farbách, prípadne s povrchom surového betónu.

W. Krčiková: - Naším cieľom je zachovanie industriálneho charakteru objektov Stoličkovej, ktorý je v rámci mesta Martin jedinečný. Areál má zaujímavú históriu, spája sa s ním výroba pekného ohýbaného nábytku a mnohí Martinčania si ho pamätajú ešte ako výrobný podnik, v ktorom pracovali. Jedným z našich zámerov

je túto výrobu pripomenúť ukázať ako súčasť priestorov prízemia, kde chceme v rámci prevádzky tržnice a stravovacích služieb umiestniť časť zachovaných strojov, stoličiek a ďalších zaujímavých artefaktov a informácií z histórie Stoličkovej. Zachovať chceme aj starú kotolňu s kominom.

Unikátny industriál

A. Horváth: - Trváme na tom, aby okná ostali oceľové - nie plastové, aby sa zachoval industriálny ráz s veľmi úzkymi rámami - jemným rastrom okien, ktorý sa dnes takmer vytratil. No, samozrejme, budú mať požadované hlučkovno - tepelno-izolačné vlastnosti, s hrúbkou celkovo okolo 5 cm, aby sa zabezpečilo požadované tlmenie hluku od železnice. Presklená fasáda si zachová tento subtilný ráz vďaka 35 mm širokým profilom so zabudovaným izolačným prvkom.

M. Klobušický: - Na Bottovej ulici sme navrhli pridať jeden pruh ako pripojovací, aby sa dalo dobre odbočiť do centra na Bernolákovu ul. Aj múr okolo celého objektu pôjde preč, aby budova čo najviac komunikovala s okolím.

Celé podlažie je štrkové, so silnými absorpčnými schopnosťami, takže voda zo striech nepôjde do kanalizácie, ale do vsaku. Vodozadržné opatrenia riešime aj na plochých strechách, ktoré budú zelené, relaxačné - pochôdzne.

Prínosy pre moderné bývanie

W. Krčiková: - Výnimočnosť bývania v Stoličkovej nespočíva len v tom, že ide o loftové byty s industriálnym charakterom, kde je každý byt „originál“. Kvalita bývania bude podporená aj blízkou dostupnosťou širokej škály služieb (obchodné, administratívne, relaxačné) priamo v rámci areálu. Všetky byty budú mať loggie, balkóny alebo terasy a na časti plochých striech sú naplánované spoločné strešné záhrady. Ďalšie plochy zelene a na oddych sú navrhnuté vo vnútrobloku, s prepojením do reštaurácie a kaviarne v priestoroch bývalej kotolne. Plochy zelene sú prínosom nielen pre rezidentov areálu, ale pre celkovú klímu tohto miesta, ktoré je v centre mesta. Počet plánovaných parkovacích miest pre bývanie je nadštandardný, pričom časť týchto kapacít pokryje vlastný podzemný parkovací dom.

A. Horváth: - Radili sme sa s realitnými kancelármi, o aké byty je záujem,

takže väčšina je jedno- a dvojizbových. Ale samozrejme, pamätali sme aj na takých, ktorí budú mať záujem o byty s výmerou vyše 100 m². Je to celé atypické, máme aj veľmi malé aj pár veľmi veľkých bytov.

Plánujeme zrealizovať niekoľko moderných vecí – napr. podzemné dvojpodlažné parkovanie. Vyžaduje si to komfort bývania. Takisto relax zóna vrátane bazéna, aby obyvatelia mali zabezpečený vyšší štandard a plus, služba verejnosti. Industriálne nádvorie, na ktorom boli pôvodne vývody z technológií, bude prerobené na zelené átrium, ktoré okrem už spomínaných zelených striech poskytne ďalšiu oddychovú zónu.

Služby pre bývajúcich i mesto

A. Horváth: - V časti, od železnice smerom do centra mesta, ktorá je orientovaná oknami na sever, plánujeme vybudovať kancelárske priestory, v ktorých by bola príjemná teplota aj počas letných mesiacov vďaka hlbokému traktu, taktiež s dostatkom svetla prenikajúceho veľkými industriálnymi oknami.

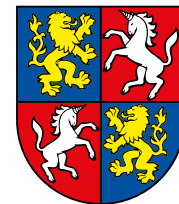
Entuziazmus trvá

A. Horváth: - Zatiaľ nás neopúšťa ten počiatočný entuziazmus. Vždy ma lákalo skôr niečo oživiť, vdychnúť nový život starému s históriou, s krásnym príbehom, než novostavby, ktoré vyťahujú život z miest do periférie, a zaujímavé miesta, ako je tento areál, chátrajú, upadajú do zabudnutia, kým neostane iná možnosť ako ich demolácia. Opak toho, ako sa deje v západných kultúrach.

Keď sa funkcie dobre „namiešajú“, budú mať ľudia možnosť nielen bývať, ale aj pracovať, stretávať sa v nákupnej a relaxačnej zóne. Poskytneme zaujímavé možnosti ľuďom rôznych generácií, záujmov, preto silno verím v úspech nášho projektu. Ak by nejaká funkcia pochybila, každý si môže odskočiť do mesta, veď predsa areál Stoličková sa nachádza v centre nášho Martina... Už teraz sa nám ozývajú záujemcovia ochotní čakať na tento projekt. Dva roky sme kreslili nápady a teraz už pristupujeme k projektovej dokumentácii.

Naša predstava je v budúcom roku skompletizovať všetky povolenia, v roku 2023 začať s prestavbou a v roku 2025 by sme boli radi, keby Stoličková po 14-ročnom spánku opäť ožila.

Pripravil: Michal Beňadik, foto: autor, vizualizácie: Stoličková, s.r.o.

Rozhovor s vrútockým primátorom po troch rokoch vo funkcii

Zrekonštruovaná telocvičňa (ZŠ H. Zelinovej). Foto: mesto Vrútky

Práve teraz, tri roky od nástupu do funkcie, je príhodný čas na to, aby sa MESTSKÉ NOVINY porozprávali s primátorom mesta Vrútky Branislavom Zacharidesom, pre ktorého je to na tomto poste prvé volebné obdobie.

Zhoršujúca sa pandemická situácia komplikuje život na celom Slovensku. Ako mesto zvláda tretiu vlnu pandémie a aká je zaočkovanosť Vrútočanov proti covidu?

„K 18. novembru bolo zaočkovaných 44,44% Vrútočanov. Celý Turiec sa pohybuje na podobných číslach, čo na kolektívnu imunitu nestačí. A výsledok vidíme v nemocnici. Práve v dostupnosti k vakcine vidím zásadný rozdiel medzi minulým a týmto rokom. Kým neexistovala účinná obrana, všetky samosprávy sa snažili svojím obyvateľom pomáhať, ako mohli. Vrútky neboli výnimkou. Pomáhali

Výnovená požiarna zbrojnica. Foto: mesto Vrútky

sme s testovaním, organizovali sme distribúciu rúšok pre seniorov, štítov pre naše školy aj ambulancie, neskôr aj vitamínov a respirátorov, dezinfikovali sme zastávky, školy, atď. Tento rok je oveľa vyššia miera zodpovednosti na jednotlivcovi. Teším sa, že Vrútočania majú možnosť očkovať sa aj doma, konkrétne v ambulancii MUDr. Markuliakovej. Od 1. novembra sme čierny okres, čo nás zaväzuje k rôznym obmedzeniam vrátane organizovania hromadných podujatí. Chvalabohu, Dni mesta Vrútky sme stihli zrealizovať ešte v „zelenom“ týždni.“

Napriek tomu, že pandémia má vplyv aj na chod a fungovanie samospráv, mesto Vrútky nezaháľ a je úspešné v získavaní eurofondov (dokonca úspešnejšie ako oveľa väčšie mestá).

„Pandémia mala ohromný vplyv na pokles výnosu dane z príjmu fyzických osôb, ktorý je hlavným príjmom samospráv. Preto sa snažíme podávať projekty všade, kde sa dá. Nie vždy ide o eurofondy. Aktuálne sme zrenovovali pamätník delostrelcom 1. Čs. armádneho zboru (delo pri vstupe od Žiliny), vybudovali sme moderný prístrešok pre bicykle pred mestským úradom a obnovili sme náučný chodník na Ul. Karvaša a Bláhovca. Na všetky tieto akcie sme využili aj externé granty a dotácie. Pokiaľ ide o eurofondy, najnovším schváleným projektom je projekt, vďaka ktorému bude od jari na Kafendovej ul. opäť pôsobiť tzv. miestna občianska poriadková služba (MOPS), s čím máme z minulosti dobrú skúsenosť.“

Čo sa už v tomto volebnom období podarilo vybaviť z európskych zdrojov a aké ďalšie projekty sú v hre?

„Z ôsmich úspešných žiadostí mesta o eurofondy v ostatných rokoch je aktuálne „živých“ šesť projektov, ktoré sú v rôznom štádiu realizácie. Najviditeľnejšia je iste cyklotrasa Martin – Vrútky. S peniazmi z únie sme však vybudovali aj naše múzeum, či zaviedli bezplatný prístup na internet v centre mesta. V októbri sme zazmluvnili zhotoviteľa rekonštrukcie Ul. Sv. Cyrila a Metoda a Mierovej ul. Stavebné práce, ktoré tiež financuje EÚ, sa začnú ihneď po zime.“

Aké najväčšie investičné akcie sa v tomto volebnom období zrealizovali?

„Zrealizovalo sa množstvo investícií do objektov školstva vrátane telocviční oboch našich základných škôl. Zrenovovali sme tiež viacero striech. Novú elektroinštaláciu má kino aj požiarna zbrojnica, ktorej pribudla prístavba, sklad, ocelové brány aj nová striekačka. Vybudoval sa kilometer nového chodníka na Ul. Karvaša a Bláhovca, obnovili sa chodníky na Lesnej, Hornej, Partizánskej, Radlinského, či Šafárikovej, vyasfaltovala sa časť Poľnej ul. Okrem vrútockej časti cyklotrasy slúži cyklistom aj nový prístrešok pre bicykle pred úradom, či neďaleká odpočinková zóna s nábíjačkou aj servisnou stanicou. Horúcu vodu na futbalovom štadióne zabezpečuje nový solárny systém, v mestských bytoch sú nové merače vody a tepla s diaľkovým odpočtom. Dalo by sa ešte pokračovať, ale investície nie sú všetko. Osobne sa teším aj množstvu kultúrnych a spoločenských podujatí,

Obnova Poľnej ulice. Foto: mesto Vrútky

ktoré pomohli budovať z Vrútočanov jednu živú komunitu.“

Aké výzvy čakajú na Vrútky v roku 2022?

„Ideme do druhej etapy pešej zóny, zrevitalizujeme priestor od bývalej knižnice až po priestor pred synagógou vrátane fontány. Projekt je pripravený, v zime vysúť a žíme zhotoviteľa. Úver, ktorý schválilo mestské zastupiteľstvo, postačí aj na ďalšie investície, ktoré pôjdu najmä do chodníkov. Samozrejme, citlivo vnímame avizované zmeny daní, ktoré majú samosprávy pripraviť o 200 mil. eur. V čase nárastu ceny energií a zvyšujúcich sa požiadaviek na výdavky do odpadového hospodárstva či verejnej dopravy, bude veľmi náročné udržať vyrovnané rozpočty slovenských miest a obcí. Ak sa tieto zmeny naozaj udejú, práve toto bude jednou z najväčších výziev (nielen budúceho roka) aj v našom meste.“

Autor: (Pch)

Expozícia vrútockých dejín v priestoroch bývalej knižnice. Foto: mesto Vrútky

POVRÁVKY
Petra Mišáka

Hudba v médiách

Tej zlej je čoraz menej.
A tá dobrá – nie je.

Relativita

Ako privalom sa valia
roky smerom nadol
a človek starý, ajhľa,
aby ten čas kradol.

Začínajúcim autorom

Pravidlá sú v tvorbe rôzne,
aj keď platí premisa,
všetko je dnes v básni možné.
Dokonca aj nepisať.

POSMEŠNÍKY
Ondreja Nagaja

POZEMSKÝ RAJ

Keď si bola ešte Evou
a ja Adamom,
jeseň ma vždy potešila.
Listie padalo.

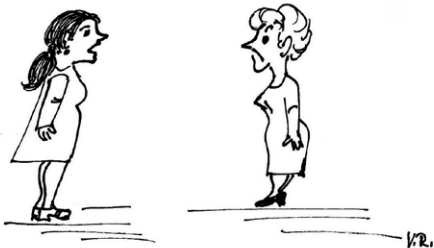
SVIATKY

Ach, aká prajná je zima!
Prínosom Vianoc sú najmä kilá.

DVA POHĽADY

Preto mám rád ZUZKU,
že má zdutú blúzku.
Preto mám rád JANKU,
že má extra jamku.

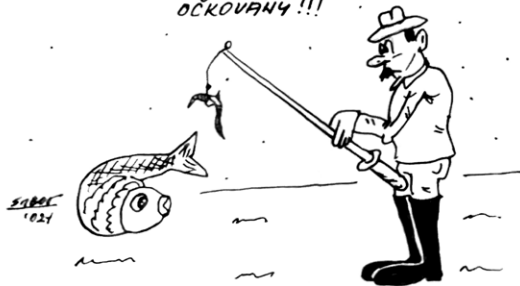
NAŠA ZUZKA MÁ TAKÚ SILNÚ CHEMOTERAPIU,
ŽE AJ Z PAROCHNE JEJ VYPADÁVAJÚ VLASY..

ANGAŽOVAL SOM HO! JE
TO ODBORNÍK NA SPIŠSKÉ
PÁRKOVIŠKÁ!!!

SCHOVAJ SI TÚ TESTOVACIU
TVČINKU, JA SOM TRIKRÁT
OČKOVANÝ!!!

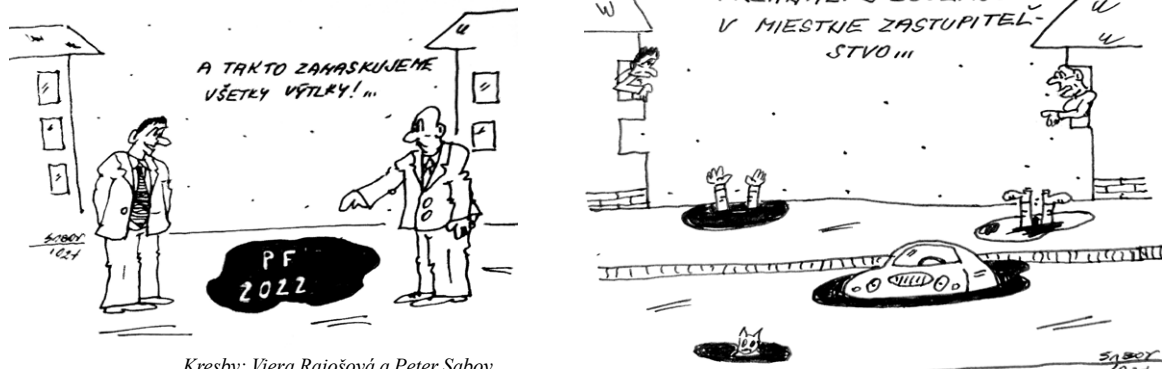

AKÉ MÁŠ LIEKY
NA TLAK?

JÁ MĀM NA TLAK
MANŽELA...

UPS, ASI SME TO ZASE
PREHĽALI S DÔVEROU
V MIESTNE ZASTUPITEĽ-
STVO!!!

Kresby: Viera Rajošová a Peter Sabov

